Է. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 2,013 — Կ. ՊՈԼԻՍ, 1903 ՄԱՅԻՍ 3—16 — 19 ՕՐԻԷՐ, 1321—3 ՄԱՅԻՍ 1319 — ՇԱԲԱԹ

Բիւզանդիոն

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ

ՊԷՐՊԷՐԸ

Մութ ու աղարձախիտ անտառին մէջ չէն ինչպէս խորախորհուրդ մրմունջներ հանելով կ'անցնի կ'երթայ հովը, անմոռնալի յուսահատութեամբ ու գերմարդկային երազներով թրթռացնելով հոգիները, այնպէս Պէրթովընի երաժշտութիւնն ալ, պարուրուած խորհրդով մոյզով ու տխուր, իր անպատում թեւերուն մէջ օթօրելով տրտում ու վշտաբեկ սրտերը, լոյսէ անդունդներու վրայէ կ'սրանայ ու կ'երթայ խորասուզուելի անիրականալի հեշտանքներով ծփուն աշխարհներու ծոցը։

Իւր տիրանական հանճարը, ցաւերու, տառապանքներու, զրկումներու մէջէ միշտ յաղթական արեւու մը պէս կ'ոզայ, ու ազիտութեան խաւարը որ զինքն ուրացուցնել կ'նպատակի, կ'ցնդի իր ճառագայթներուն առջեւ։ Երաժշտական աշխարհին մէջ ինքն է որ կ'տիրէ, իր մնչամարդիկ կամ յոխորտ եղանակներէն իշխանական տրամներէ մինչեւ ամէնէն պարզուկ յարկերուն տակ ծնրադիր ունկնդրողներ ունին. ու արցունքները զոր իր դաշնակները կ'քաղեն գեղեցիկ աչքերէ, թերեւս լաւագոյն փառապանն են իր անմահ տաղանդին։

Պէրթովընի մտաւոր գիրգ ծոցին մէջ օրօրուած այդ երանելի տղան, զժբախտ մը եղած է։ չատ անգամ ընկճուած վհատութ բեւեռ տակ, ինքն ալ լացած է. չատ անգամ անիծած է բախտը և իր անէծքներն ու ողբերը հեշտալի անբացատրելի ներդաշնակութիւններու վերածած, նեռատ է մարդկութեան երեսին։ Ոչն գիտին եղերքը, Քօլօնիայի մօտ, Պօն սիրուն քաղաքին մէջ ծնած է Լիւտվիկ Պէրթովընի 1770 Դեկտ. 16ին. իր մանկութեան տարիները անցած են այն աղուոր թաղմ մարգագետիններուն մէջ, եղուխբ ներուն մօտ ծլած անմոռուկները քաղելով և իրենց ոսքերը գետին վարդ յուրթերուն մէջ թրջող ուռիներուն չուքին տակ երազելով իր սակաւագիւտ պարապ պահ վայրկեաններուն։

Յիսանամ ցերէկ աղքատիկ ծնողաց զաւակ։ գրկեալ տղայ մը եղած է Լիւտվիկը, և իր առաջին քայլերուն իսկ կեանքն իրեն երեսցած է իրրև պայքար մը կռիւ ու տիս։ Իւր հայրը, գինով ու կէս ապուշ երգիչ մը, ուզած է անպատճառ երաժիշտ ընել զինքը, և 4 տարեկանէն՝ ժամերով դաշնակին առջև նստեցուցած է զայն։ Այդ բանը ճանճրոյթ պատճառած է և քիչ մը զգուեցուցած զայն նուագարանէ, և հարկ եղած է խիստ միջոցներու դիմել դաշնակահարութիւն սովրեցնելու համար իրեն։

Իւր պատանեկութիւնը անցած է սրբատուտ, օրապահիկն հայթայթելու մտատանջութեամբ ընկճուած։ 11 տարեկանին թատրոնի խմբերգիներուն մասնակցած ևս 13 տարեկանին արդէն քաջ դաշնակահար մը եղած է։

1787ին Պէթովընն կորսնցուցած է իր սիրական մայրը. մեծ ցաւ մը եղած է այդ իրեն։ Թոռքախտն մեռած էր նա, և ինքն ալ չարունակ ինքզինքը վարակուած կարծելով այդ ախտէն, անհուն մելամաղձութեամբ մը համակուած է։ Ինչէ աղան 17 տարեկանին արդէն պարտաւորուած է մնուցանել և կրթել իր երկու պզտիկ եղբայրները, քանի որ հայրը միայն խմելով զբաղած, չէ կրցած անոնց հոգը տանիլ։ Ամօթաչաք իր հօր ընթացքէն, աչխատանքով բեռնաւորուած պատանեկութիւնը խոր տրտմութեան հետք մը ձգած է իր սրտին մէջ, ուր սակայն սուգին ու ամբոխումներուն մէջտեղ մելամաղձիկ հրեշտակի մը ժպտին պէս ցոլացած է մաքուր ու անբիծ սէրը իր մանկութեան մէկ բարեկամուհիին՝ Օրիորդ Պրէօնինկի, անապատ զգացում մը, որ չնչով մնացած է իր տիրին խորը մինչև ի գերեզման, ու թեև այդ քաղցր յիշատակին սիրուն է որ Պէթովընն միշտ այնքան վախ զգացում մը ուածած է դէպ ի իր ծնողավայրը, հակառակ հոն քաշած տառապանքներուն։

1792ին Պէթովընն հաստատուած է ի Վիեննա, այն ատենուան գերման երաժշտութեան կեդրոնը. հոն չերմ մասնակցութիւն մը ունեցած է ժամանակակից դէպքերուն և «Մենք Գերման մեծ ազգ մ'ենք» երգին եղանակը յօրինած՝ մեծ յաջողութեամբ։ 25 տարեկանին արդէն փառքի ճամբան բացուած է իր առջեւ և իր երգահանի տաղանդը կատարելութեան հասած։

Փոքրահասակ ու նիհար, իր բարձր փղկապին մէջ ուղիղ, ճակատը կոնծու եւ խելացի, դէմքատգը հպարտ և չողշողուն, չարժուձեւը քիչ մը բուռն, խրոխտ երիտասարդ մը եղած է և չատերը զինքը ամբարտաւան ու հեղնող մարդու մը տեղ դրած են, բայց մօտէն ճանչցողները գիտեն զնահատել իր անհուն բարութիւնը։ Իւր մէկ նամակին մէջ, ուր իւր ամէն յաջողութիւնները կ'պատմէ մէկ մտերիմին, ասպէս կ'գրէ. «— Երբ բարեկամիս մէկը կարօտութեան մէջ է և ես տակաւ չունիմ անոր օգնելու, կ'սկսիմ աչխատիլ և քիչ չետոյ անկոթութենէ կ'ազատիմ զինքը. կրնամ գոչակիլ թէ ինչ մեծ հաճոյք է այս ինձ։» Երբ իւր մէկ ծանօթը սուգ մը ունենայ, Պէթովընն անոր առներ կ'երթայ, անխօս անհանգիստ դաչնակին առջեւ կ'անցնի, և այնպիսի հիանալի մելոդներ կ'նուագէ որ միթիթարութիւնն ու համակերպութիւնը երկնային ապեղանիի մը պէս սգաւորին հոգւոյն մէջ կ'իջնեն։

Բայց իւր չարքհանակի ամէնէն փայլուն միջոցին իսկ դժբախտութիւնը նորէն ծանր հարուած մը կուտայ իրեն. 1796ին խլրտիները սկսած է իւր ականջները։ Առաւոտ իրիկուն ականջները կ'բզզան, և զգալագէս լսողութիւնը կ'սկսարանայ. մէկ քանի տարի և ո'չ մէկուն կ'խոստովանի այդ բանը, և միշտ խոյս կուտայ մարդոց ընկերութենէն։ Իւր տոկալի գաղտնիքը իրեն կ'պահէ, բայց վերջապէս օր մը իւր չատ մտերիմ մէկ բարեկամին, Տուքը. վերծլլէնին կ'բանայ իւր սիրտը. «— Եթէ ուրիշ արհեստ մը ունենայի, հոգս չպիտի ըլլար, բայց այս արհեստիս համար առողջութիւն է, ինչ պիտի ըսեն ինձմէ ներս որոց թիւը առաւր է։» Ինչպէս ամէն ապրողական զգր տարբ տզրտ էզրտ վէրն ալ թշնամիներու ու նախանձողներու լեզուն մը ունի իր դէմ, որոնք իւր ամենափոքր պակասութիւնները կ'որոնեն, և որ իւր արհամարհանքին չեն կրնար տոկալ։ Իւր անհուն վշտին մէջ կ'ջանայ հաղկերպել մեծ վարպետը. «Ո'ւզեմ արհամարհել բոլորը, կ'գրէ, և հանգերպել. ինչ տխուր ապաստան, հանգերպութիւն, սակայն ինձ համար միակ ապաւէնն է այն. Պղտւտարգասէն սովրեցայ հանգերպել։» Բայց իւր սիրտը երբեմն կ'ըմբոստանայ և այդ միջոցին կ'գրէ իր Սնաթ Բաթխէյէր որուն մէջ անհետիս կ'տնտնուին իւր հոգւոյն խռովքը։ Միայնակ ու զժբախտ Վիեննայի մէջ, իւր ծնունդավայրին յիշատակներովը կ'ապրի և կ'երկնչէ Մենջիններ, որոնք պատանեկան անոյշ երազանքներով կ'նուագէ որ միթիթարութիւնն ու համակերպութիւնը երկնային ապեղանիի մը պէս սգաւորին հոգւոյն մէջ կ'իջնեն։

Բայց իւր յաղթանակի ամէնէն փայլուն միջոցին իսկ դժբախտութիւնը նորէն ծանր հարուած մը կուտայ իրեն. 1796ին խլրտիները սկսած է իւր ականջները։ Առաւոտ իրիկուն ականջները կ'բզզան, և զգալագէս լսողութիւնը կ'սկսարանայ. մէկ քանի տարի և ո'չ մէկուն կ'խոստովանի այդ բանը, և միշտ խոյս կուտայ մարդոց ընկերութենէն։ Իւր տոկալի գաղտնիքը իրեն կ'պահէ, բայց վերջապէս օր մը իւր չատ մտերիմ մէկ բարեկամին, Տուքը. վերծլլէնին կ'բանայ իւր սիրտը. «— Եթէ ուրիշ արհեստ մը ունենայի, հոգս չպիտի ըլլար, բայց այս արհեստիս համար առողջութիւն է, ինչ պիտի ըսեն ինձմէ ներս որոց թիւը առաւր է։» Ինչպէս ամէն ապրողական զգր տարբ տզրտ էզրտ վէրն ալ թշնամիներու ու նախանձողներու լեզուն մը ունի իր դէմ, որոնք իւր ամենափոքր պակասութիւնները կ'որոնեն, և որ իւր արհամարհանքին չեն կրնար տոկալ։ Իւր անհուն վշտին մէջ կ'ջանայ հաղկերպել մեծ վարպետը. «Ո'ւզեմ արհամարհել բոլորը, կ'գրէ, և հանգերպել. ինչ տխուր ապաստան, հանգերպութիւն, սակայն ինձ համար միակ ապաւէնն է այն. Պղտւտարգասէն սովրեցայ հանգերպել։» Բայց իւր սիրտը երբեմն կ'ըմբոստանայ և այդ միջոցին կ'գրէ իր Սնաթ Բաթխէյէր որուն մէջ անհետիս կ'տնտնուին իւր հոգւոյն խռովքը։ Միայնակ ու զժբախտ Վիեննայի մէջ, իւր ծնունդավայրին յիշատակներովը կ'ապրի և կ'երկնչէ Մենջիններ, որոնք պատանեկան անոյշ երազանքներով կ'նուագէ որ միթիթարութիւնն ու համակերպութիւնը երկնային ապեղանիի մը պէս սգաւորին հոգւոյն մէջ կ'իջնեն։

Ա.ՆԱՒԱՍԻՍ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՎՕԼԴԱՅԱԿԱՆ ԿԱՄ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Բ.

Քիմիական ս'և է հակազդեցութիւն ոյժ կ'արտազրէ կամ կ'ապառէ. արտազրուած կամ սպառած քիմիական ոյժը կը չափենք անուղղակի կերպով, այն է յաոած եկած կամ սպառած ջերմութեան քանակովը։ Դիտէք թէ ջուրը կ'բաղկացնայ թթուածինէ եւ ջրածինէ, թէ առաջինէն 16 կրամ միանալով երկրորդէն 2 կրամի հետ, կ'կազմէ 18 կրամ կամ մէկ հիւլէ (քիմիական հիւլէ) ջուր։ Բայց այսչափը չի բաւեր, պէտք է գիտնալ նաեւ թէ այդ միացումը 59000 գալորի—այն է՝ մէկ լիտրա ջուրը 59 աստիճան սպաքցնելու կարող ջերմութիւն մը—կ'արտազրէ, եթէ ջուրը չոգիի վիճակին մէջ նկատենք, 68000 գալորի, եթէ յաոած եկած ջուրը նկատենք հեղուկ վիճակի մէջ։ Թթուածինն ու ջրածինն իրարու հետ միացնելով կ'կոմունցնին ուրիմն իրենց քիմիական թաքուն ոյժը. սա է որ ջերմութեան ձեւին տակ երեւան կ'ելնէ։ եթէ հիմա ուղենք խզել անոնց միացումը, ու առանձին թթուածին ու ջրածին ձեռք բերել, սախալուած են մեր սպասած ոյժն ետ տալ այս կամ այն ձեւին տակ, ապա թէ ոչ՝ ջուրը միշտ ջուր պիտի մնայ։ Երբ մարմին մը բարձրութենէ մը վար գետին իյնայ, իր թաքուն ոյժը, այսինքն իր վար իյնալու ընդունակութիւնը կ'կորսնցնէ. այս պարագային ոյժ մը կ'արտազրէ. բայց երբ ուզենք մարմինն իր նախկին բարձրութեան մէջ դնել, պէտք է որ մարդ մը կամ մեքենայ մը զայն վեր հանէ, անոր վար իյնալով արտազրած ոյժին չափ ոյժ վատնելով։ Այս երկու օրինակներուն մէջ ալ ոյժերը պահպանման հիմնական օրէնքը կ'գտնենք։

Մեր բարդին մէջ ալ վէնիը լուծուելով յաոալ կ'բերէ սպիտակ արշասպ, ջրածին եւ ջերմութիւն—իւրաքանչիւր 65 կրամ վէնիի համար 37730 գալորի։ Այս ջերմութիւնէն է որ ս արտազրուած ինչպէս ասիկն տեղ, նիւթական արդիւնք մը ինչպէս ասիկն տեղ, նիւթական արդիւնք մը ունենք. ածխէներ կ'գոյանան, բայց գիտենք թէ ջուրը չէ տեղափոխուողն այլ շարժումը, յաոկութիւնը։

Ելեկտրական հոսանքին ներքին ներգործութիւններուն մէջէն,— անոնք զորս ի գոր կ'դնէ հաղորդիչ մարմիններուն վրայ որոց մէջէն կ'անցնի—, միայն երկու կարեւորները պիտի տեսնենք, ջերմականները ու քիմիականները, որք չատ մը կարեւոր կիրարկութիւններու տեղի տուած են։

*** Երբ ջուրի հոսանք մը անցնի խողովակի մը մէջէն, իր սաստկութեան հետեւանք, չփման պատճառաւ, ընդդիմութիւն մը կ'կրէ։ Որքան հոսանքին սաստկութիւնը, այսինքն մէկ երկվայրկեանի մէջ ո՛ և է հատուածէ մը անցնող ջուրին քանակը մեծ ըլլայ, ա՛նքան ընդդիմութիւնը սաստիկ պիտի ըլլայ։ Նաեւ, եթէ միեւնոյն հոսանքն անցընենք տարբեր լայնութեամբ խողովակներէ, չատ լայնութեան մէջ գրեթէ բնաւ ընդդիմութիւն պիտի չկրէ, մինչդեռ նեղերուն մէջ անոր հետ ընդդիմութիւնը մեծ պիտի ըլլայ։ Ամէն պարագայի մէջ աւելի կամ նուազ քանակութեամբ ջերմութիւն յաոալ պիտի դայ, զոր ջուրի հոսանքը պիտի առնէ մանրի։ Փ խենք ջուրի հոսանքն ելեկտրական հոսանքի, խողովակը մետաղեայ թելի, ելեկտրական երեւոյթներ պիտի ունենանք, երեւոյթներ զորս առաջին անգամ ուսումնասիրած է անգլիացի բնագէտ՝ Ճոլ (կամ Ճաուլ)։ Թելի մը մէջէն անցընենք հոսանք մը, թելը միշտ քիչ կամ շատ պիտի տաքնայ, եթէ հոսանքին տաստկութիւնը հետզհետէ աւելցնենք, տանն մը պիտի գայ որ թելը պիտի կարմրի ու վերջապէս հալի։ Անցընենք միեւնոյն հոսանքը տրամագծով թելերու մէջէն, խո-

մա—ելեկտրական կ'կոչուին, որովհետեւ ուղղակի ջերմութիւնն ելեկտրականութեան կ'փոխակերպուին։ եթէ տաքցնէք երկու տարբեր մետաղներու իրարու միացած տեղը, կամ եթէ նոյն իսկ միեւնոյն մետաղեայ թելի մը մէկ մասին վրայ ֆիզիքական փոփոխութիւն մ'ընէք վերջ—պատռտակաձև ալրելով, ծռմռկելով, ձևծծելով, և ն.—մէկ կողմէն տաքցնէք, մետաղներուն կամ թելին երկու ծայրերն իրարու հետ հաղորդակցութեան մէջ դնելով հոսանք մը յառաջ պիտի գայ, ու պիտի տեւէ որքան որ տաքցնելը չարունակէք։ Հոսանքը տկար է, մանաւանդ բարձրութեան կողմէ։ Մինչեւ հիմա կարելի եղած չէ ճարտարութեան մէջ մեծապէս օգտուիլ այս բարդերէն, որք ոյժի չատ տկար փոխակերպիչներ են։ Ատոնց մէջտեղ կարելի է չափել թէ՛ բարձր (մինչեւ 1200°) և թէ ցած (ձերօյէն 200° վար ուաւելի) բարեխառնութիւնները։ Շատ ըզգայուն են։ Իսկ աչխատասենեակներու մէջ, մանաւանդ ճառագայթող ջերմութեան ուսումնասիրութեան համար, մեծ ծառայութիւն մատուցած է ու կ'մատուցանէ մէլլոնիի բարդը։

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻՆ ՆԵՐՔԻՆ ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մինչեւ հիմա աչքէ անցուցինք ելեկտրահոսանութիւն արտազրելու (ոչ ճարտարութեան մէջ գործածուածը) միջոցները,— չփում, ազդեցութիւն, քիմիական հակազդեցութիւն և ջերմութիւն։

Երբ ելեկտրական մեքենայի մը կամ բարդի մը երկու բեւեռները մետաղեայ թելով մը իրարու հետ հաղորդակցութեան մէջ դնենք, ելեկտրական ոյժը թելին մէջ չկ'նոտի դրական բեւեռէն դէպի ժխտականը։ կ'ըսենք թէ ելեկտրական հոսանք մը ծնունդ կ'առնէ, պատկերացնելով մը նոյնացնելով տարբեր բարձրութիւններ վրայ գտնուող ջուրերու իրարու հետ հաղորդակցութեան մէջ դնելէն յառաջ եկած հոսանքին հետ։ Բայց եթէ այս նոյնացումը կ'դիւրացնէ իրողութիւններու ըմբռնումը, պէտք չէ կարծել տալ թէ թելին մէջէն իրապէս նեթական հոսանք մը կ'անցնի. անցածն ոյժի հոսանք մ'է, չարժումի հոսանք մ'է, չէ՛ չէ՛ չ՛ զարի մը տեսնենք. աչիներ կ'գոյանան, բայց գիտենք թէ ջուրը չէ տեղափոխուողն այլ չարժումը, յաոկութիւնը։

Ելեկտրական հոսանքին ներքին ներգործութիւններուն մէջէն,— անոնք զորս ի գոր կ'դնէ հաղորդիչ մարմիններուն վրայ որոց մէջէն կ'անցնի—, միայն երկու կարեւորները պիտի տեսնենք, ջերմականները ու քիմիականները, որք չատ մը կարեւոր կիրարկութիւններու տեղի տուած են։

*** Երբ ջուրի հոսանք մը անցնի խողովակի մը մէջէն, իր սաստկութեան հետեւանք, չփման պատճառաւ, ընդդիմութիւն մը կ'կրէ։ Որքան հոսանքին սաստկութիւնը, այսինքն մէկ երկվայրկեանի մէջ ո՛ և է հատուածէ մը անցնող ջուրին քանակը մեծ ըլլայ, ա՛նքան ընդդիմութիւնը սաստիկ պիտի ըլլայ։ Նաեւ, եթէ միեւնոյն հոսանքն անցընենք տարբեր լայնութեամբ խողովակներէ, չատ լայնութեան մէջ գրեթէ բնաւ ընդդիմութիւն պիտի չկրէ, մինչդեռ նեղերուն մէջ անոր հետ ընդդիմութիւնը մեծ պիտի ըլլայ։ Ամէն պարագայի մէջ աւելի կամ նուազ քանակութեամբ ջերմութիւն յաոալ պիտի դայ, զոր ջուրի հոսանքը պիտի առնէ մանրի։ Փ խենք ջուրի հոսանքն ելեկտրական հոսանքի, խողովակը մետաղեայ թելի, ելեկտրական երեւոյթներ պիտի ունենանք, երեւոյթներ զորս առաջին անգամ ուսումնասիրած է անգլիացի բնագէտ՝ Ճոլ (կամ Ճաուլ)։ Թելի մը մէջէն անցընենք հոսանք մը, թելը միշտ քիչ կամ շատ պիտի տաքնայ, եթէ հոսանքին տաստկութիւնը հետզհետէ աւելցնենք, տանն մը պիտի գայ որ թելը պիտի կարմրի ու վերջապէս հալի։ Անցընենք միեւնոյն հոսանքը տրամագծով թելերու մէջէն, խո-

ԲԱԽՏԻ ԽԱՂԵՐԱՒՆ ՉՈՒՀԵՐԸ (7)

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ ՎԻՊԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ ԻՏԱԼԵԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Ա.

=Մնաս բարով, ընկե՛ր, ըսաւ ձեռնոց ձեռղ գործածողը խիստ ձայնով մը։

—Երթաս բարով, ընկե՛ր, պատասխանեց կաղ կոչականները միեւնոյն չեղաւ։

Բայց մինչ Կաէդանօ կ'հեռանար, կամարին տակ, ծանր, դանդաղ, աչքերը վար առած, Տօննա Բօնչէդդա,—կուրծքին վրայ ոսկիէ ալիծածան չղթայով և մտանեզարդ ձեռքերով կինը—իր քով կեաւ։—Բան մը չչահեցա՞ք, Կաէդանօ, հարցուց թեթեւ ժպիտով մը։

=կայծակը չահեցայ որ պիտի սպաննէ վիս, պատաց դայրանալով վաչխառուհիին մօտաւորութենէն, որ իր բովանդակ թշնառութիւնը կ'նշդեցնէր իրեն, և զայրանալով այդ պահուն եղած այս հարցումէն։

—Աղէ՛կ, աղէ՛կ, պատասխանեց կինը պաղօրէն։ Երկուշաբթի կ'տեսնուինք։ Ձմռա՛ք։

—Ձեւ մտնաք, ո՛չ։ Սրտիս մէջ կը կրեմ ձեզ Աստուածամօր պէս, պատաց տուող ձայնով մը։

Տօննա Բօնչէդդա գլուխը ծռեց ու գնաց։ Իր անձնական չահուն համար չէր որ կուգար հոն, վասն զի երբեք չէր խաղար, ո՛չ իսկ իր պարտականները, ինչպէս կ'ակնարկուս, չպէտքերնուս համար։ Հոն կուգար ի հաչիս իր քրոջ, Տօննա Բառէրիննայի, խաղրդան վիճակահանութեան սիրուհիին, որ չէր համարձակեր հասարակութեան մէջ տեսնուիլ։ Տօննա Բառէրինա իր քրոջ կ'հաղորդէր այն թիւերուն որոյմ ամէնէն աւելի կ'վստահար, այսինքն անոնք, որոց վրայ ամէնէն չատ խաղացուած էր, և որոց համար պիտի պարտաւորուէր մեծ գումարներ տալ։ Եթէ այս երկիւղալի թիւերն ելնէին, Տօննա Բօնչէդդա տատկան մը կ'վազցնէր իր քրոջ, որ պատրաստ էր ծրարները կապել փախչիլ, չվճարելու համար։ Արդէն այս կերպով երեք անգամ մնանկացած էր Տօննա Բառէրինա, խաղին դրամները գրպանը։ Անգամ մը Սէնտ Մարի ալ Բարուէ փախած էր, ուրիշ անգամ մը՝ Կրանյանօ, երրորդ անգամ մը՝ Նօչէրա աէի Բականի, զոյգ մը ամիսներ մնալով հոն։ Յետոյ քաղաքին ունեցած էր դառնալու, դնմադրելով յուսահատ ջանքերուն զանդրուելիքին ցոյց տալով ոմանց որ կուգար հոն, վասն զի երբեք չէր խաղար, ո՛չ իսկ իր պարտականները, ինչպէս կ'ակնարկուս, չպէտքերնուս համար։ Հոն կուգար էր քրոջ, Տօննա Բառէրինայի, խաղրդան վիճակահանութեան սիրուհիին մօտաւորութենէն, որ իր բովանդակ թշնառութիւնը կ'նշդեցնէր իրեն, և զայրանալով այդ պահուն եղած այս հարցումէն։

—Աղէ՛կ, աղէ՛կ, պատասխանեց կինը պաղօրէն։ Երկուշաբթի կ'տեսնուինք։ Ձմռա՛ք։

—Ձեւ մտնաք, ո՛չ։ Սրտիս մէջ կը կրեմ ձեզ Աստուածամօր պէս, պատաց տուող ձայնով մը։

Տօննա Բօնչէդդա գլուխը ծռեց ու գնաց։ Իր անձնական չահուն համար չէր

(Շար.)

չորնները ըստ կամ չատ քիչ պիտի տաքնան, մինչ բարակները պիտի կարմրին, ա՛լ աւելի բարակներն ալ պիտի հալին, ըլլան նոյն խել [illegible] (այս ժամանակը կը հասնի 1775 աստիճանին)։ Ուրեմն որ ընդդիմութիւնը մեծ ըլլայ, [illegible] եղած ջերմութիւնը աստիճ կ'ըլլայ։ Օհմի օրէնքին համաձայն տրուած [illegible] թիւնն ուղիղ կ'համեմատի [illegible] տութեան և հոսանքին [illegible]։ Ըսել է որ եթէ հոսանքին սաստկութիւնն երկու անգամ աւելցնենք, [illegible] եղած ջերմութիւնը, մինչ բոլոր պարագաները նոյնը պահելով, չորս անգամ պիտի սաստկանայ։ Տրուած ըլլալով թել մը, արտաքին միջավայրը, հոսանքին սաստկութիւնը կարելի է հաշուել թէ ինչ պիտի ըլլայ թելին տաքութիւնն եթէ այդ հոսանքն անցնի։

Ելեկտրական հոսանքին այս ջերմական ազդեցութիւններուն կը բերկուին ելեկտրական ջեռուցիչները, ելեկտրական լամբերը, ելեկտրական փուռը, ևն.։ Ելեկտրական ջեռուցիչներու համար կարեւոր է գործածել մետաղներ որք թէ՛ չուտ կ'տաքնան և թէ մեծապէս կ'ճառագայթեն տաքութիւնը։ Ելեկտրական հրաշէկ լամբերու համար խնդիրը կ'տարբերի. հոս ո՛չ թէ ջերմութեան, այլ լոյսի պէտք ունինք, ուրեմն այն տեսակ թելեր պէտք է գործածել որ թէ՛ չուտով առանց հալելու հրաշէկ դառնան և թէ մեծապէս ջերմութիւնը լոյսի փոխեն։ Այս լամբերուն մէջ ելեկտրական ույժը կ'փոխակերպի ջերմական ույժի, սա ալ՝ որոշեալ աստիճանէ մ'անդին՝ լոյսի։ Շատ անգամներ այսպէս ույժերու փոխակերպման գեղեցիկ երեւոյթներուն պիտի հանդիպինք։ Այսօր հրաշէկ լամբերու համար կ'գործածեն, ընդհանրապէս, գործարաններու համեմատ, զուտ ածուխ կամ ածուխի և մետաղի խառնուրդ մը։ Առէք խոտի երկար չիւղ մը, մետաքսի թել մը, բամբակի թել մը ևն. ածխացուցէք զայն գոց ամանի մը մէջ տաքցնելով, գործածուած ածուխի թելը պիտի ունենանք։ Կ'ուզէ՞ք անպատճառ ելեկտրական լամբ մը ունենալ, գոնէ երեւակայութեամբ, միացուցէք ձեր ածուխէ նուրբ թելին երկու ծայրերը լմնակի երկու կտորներու, որք ընդհանրապէս ամանի ձեւով ապակեայ սրուակի մը կոթին կողմը հաստատուած երկու պլինէ թելերու հետ հաղորդակցութեան մէջ են։ Այս չէ ամէնը, սրուակին մէջի օդը [illegible] պիտի պարպէք։ Այլ եւ ուրիշ բան չի մնար եթէ ոչ ելեկտրական հոսանք մ'անցնել. խոյն ածուխի թելը հրաշէկ ու լուսաւոր պիտի դառնայ։ Ելեկտրական լամբ մը յաւիտեան չի տեւեր. առաջին կարգի լամբ մը, որ մոմ գլուխ 2,8էն 3 սաղի ույժ կ'սպառէ, 400էն 500 ժամուան կեանք մ'ունի. սովորական լամբ մը, որ 3,5էն 4 սաղ. կ'սպառէ, հետեւաբար աւելի սուղի կուգայ, 800էն 1000 ժամ կ'ապրի։ Հոսանքին սաստկութիւնը լոյսը [illegible]

Այսօր տարբեր մեծութեամբ լամբեր 2էն 300 մոմի լոյս կրնան տալ գործելով 2էն 200 վօլդով։ Սովորական լամբ մը, որ 16 մոմի լոյս կ'արձակէ, կ'գործէ 110 վօլդով ու կ'սպառէ 56 սաղ, մոմ գլուխ 3,5 սաղ։ Լամբերու գործած պահուն թելին ջերմութիւնն է 1560°էն 1580°։

Մ. Ն. ՌՆԱԳԷՑ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԾԱՅՐ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԽՆԴԻՐԸ

Բեդերսպուրկէ կ'հեռագրուի թէ Լիաօ գետին վրայ Ռուսաց շարժումները բացարձակապէս զօրաց տեղափոխութիւն մ'էին։ Նիու—Չուանկի գրաւման խօսքն անգամ եղած չէ։ 2,800 քիլոմէդր տարածութեամբ երկրի մը վրայ 25,000 զօրք կան, որք մէկ քանի մասերու բաժնուելով երկաթուղեաց ապահովութեան համար զանազան տեղեր զրկուեցան, երբ լուր առնուեցաւ թէ Ջինկուզները մտադիր են յարձակում մ'ընել, ինչպէս ըրին մէկ քանի անգամներ։ Ձին չուզեր Նիու—Չուանկը միջազգային աւերումին առջեւ բաց պահել։ Ռուսիա ասոր վրայ ճնշում բանեցնելու մէջ չահ չունի։ Հակառակն աւելի օգտակար է իրեն։ Անգլիա ամէն կերպով կ'լրտեսէ Ռուսիոյ գործողութիւնները, և կ'կասկածի Ռուս զօրաց ամէն անգամու տեղափոխութիւններէն։ Անհիմն են նաեւ Մանչուրիան պարպելէն առաջ Ռուսիոյ կողմէ Չինաստանի ներկայացուած կարծեցեալ պայմանները։ Հոս այդ մասին ո և է տեղեկութիւն չկայ։

(Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ, Մյս. 13.)

* * * Բեռլինի ռուս գործակատարը Մանչուրիոյ մասին Անգլիոյ, Ճաբոնի և Միաց. Նահանգաց միջեւ գործակցութիւնը ծանուցանող հեռագրին ընդունելէ ետքը, պաշտօնական ծանուցագիր մը հրատարակեց թէ ամբողջ Մանչուրիա բաց է օտար վաճառականութեան, և անցագիր չպիտի պահանջուի այլեւս։ Հաստատուեցաւ որ նախապէս 500 Ռուսք կային Նիու—Չուանկի մէջ, որք որոշեալ պայմանաժամուն քաշուեցան անկէ, բայց անմիջապէս բազմաթիւ զօրքեր գային գրաւել զայն։ Լիաօ ամրոցները վերստին գրաւող զօրքերը՝ Թերակղզոյն հարաւային մասին մէջ գտնուող կայարանին երթալու համար ճամբայ ելած զօրախումբեր էին, որք հոն հանգչելու համար կանգ առած էին։

* * * Նիու—Չուանկի աւելցուածը լուծուեցաւ։ Արդէն պարպուած ամրոցին վերստին գրաւուած ըլլալուն լուրը՝ Ռուս զօրաց հանգչելու համար պահ մը հոն կանգ առնելէն յառաջ եկած էր։ Բայց այս դէպքը կարեւոր հետեւանք մ'ունեցաւ, այն է՝ Անգլիոյ դէմ Ամերիկայի յայտնի անվստահութիւնը։ Ամերիկացիք կ'սպասէին որ Անգլիա զինուորական ազդու քայլ մը պիտի առնէր Ռուսիոյ դէմ, մինչդեռ Բեդերսպուրկի և Լոնտոնի կառավարութիւններն համաձայն կ'երեւին։ Ուաշինկդընի մէջ չատ կ'խօսուի Ռուսիոյ և Անգլիոյ մէջ գաղտնի համաձայնութեան մը վրայ, և մինչեւ իսկ կ'ենթադրեն Անգլիան որ իր ճարտարական զինակիցը մատնած է։ Յայտնի չէ տակաւին թէ Ճաբոն ինչ կ'ըսէ ասոր, բայց ճշմարիտ է թէ Անգլիոյ մէջ Ռուսիոյ դէմ յարձակողական որ և է տրամադրութիւն չկայ, և չատ հաւանական է որ Ռուսիոյ կողմէ տրուած բացատրութեամբ, համախոհութիւն մը գոյանայ։ Անգլօ-Ռուսական յարաբերութիւնները մասնաւոր խնդրոյ կարգ պիտի անցնին, վասն զի հնդկական զօրաց շարժումներն և տեղէ տեղ փոխադրուիլը մեծ մտահոգութիւն կ'պատճառեն Լոնտոնի մէջ։ (Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ, Մյս. 13.)

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ.—Վիեննայէ կ'հեռագրեն Լոնտոն.— «Երբ Լամստորֆ Կոմսը Վիեննա եկաւ Աւստրիոյ հետ կարգադրութիւններ ընելու, որպէս զի Աւստրիա Ռուսիոյ հակառակ քաղաքականութեան մը հետեւելու պէտք չունենայ, Վիեննայի քաղաքական գործիչները գուշակեցին թէ Ծ. Արեւելքի մէջ Ռուսիա կարեւոր շարժում մը կ'պատրաստուէր, և կ'բաղձար զբաղում չունենալ այլուր։ Վիեննայի մէջ օրէ օր կ'սպասէին խոշոր լուր մը առնելու Ծ. Արեւելքէն, Կոլուխովսքի Կոմսին և Լամսդորֆ Կոմսին տեսակցութիւններէն ի վեր, և հիմա զարմանալին այն չէ որ Ռուսերը Մանչուրիայէն չեն ելներ, այլ թէ աւելի ուշագրաւ ձեռնարկ մը չեն ըներ այն կողմերը։ Հիմակ հոն այն տեղուանքը Ռուսիա կարող է իր ուզածն ընել։ Խօսող պիտի չըլլայ։ Փորձառու քաղաքագէտ մը հարցուց ինծ թէ կարելի՞ է միթէ պահանջել որ Անգլիա, հարաւ—ափրիկեան պատերազմէն ետքը, պատերազմէն նոր ազատած, յանձն առնէ անսահման և անօգուտ պայքարի մը բանուիլ Ռուսիոյ հետ Ծ. Արեւելքի խնդրոյն համար։ Երկար ատենէ ի վեր է որ այնպիսի պատերազմ մը կը գուշակուի Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջեւ, բայց միթէ ժամանակն հիմակ է։ Ճաբոն երկրորդական չահ մը միայն ունի տակաւին, զի Մանչուրիոյ հետ մեծ վաճառականութիւն մը չըներ դեռ, և Ճաբոն իր բոլոր ույժերը կ'ուզէ վերապահել Քորէայի համար գործածելու, թող չտալու համար որ Ռուսիա իւրացնէ Քորէան որ Ճաբոնի համար մահու և կենաց խնդիր է անշուշտ։ Ճաբոն հաւատարիմ պիտի մնայ անգլեւճաբոնական զինակցութեան, եթէ Անգլիա սկսի Ռուսիոյ հետ պատերազմ. բայց Ճաբոնցիք նախամեծար կ'սեպեն կարելի եղածին չափ յետաձգել այն ճգնաժամը։ Գալով Մ. Նահանգաց, Մր. Ռուզվէլդի նախագահ վերընտրուելու նպատակաձեռնարկած քաղաքական պտոյտն աւելի կ'զբաղեցնէ ինքզինք և զՄր. Հէյ՝ և նոյն իսկ բոլոր Ամերիկացիները՝ քան «[illegible]» խնդիրը։ Եւ ո՛չ մէկ լրջամիտ դիտող մը կրնայ մտքէն անցընել թէ Մ. Նահանգներն իրենց ճարտարական ու առեւտրական զարգացումն, բարգաւաճումն սպառնելի վիճակը պիտի կասեցնէին յանկարծ՝ դուռ մը բանալ տալու համար Ման[illegible] համար վասնզի անյայտ է, և Մանչուրիոյ մէջ և նոյն իսկ Մոնկոլիոյ մէջ ամէն կարեւոր կէտ պիտի բանէ և ձեռքէ պիտի չհանէ, բաւական է որ Եւրոպայի կողմէն ծագած ո՛ և է խնդիր չարգիլէ զինք ցրուելու իր ուշադրութիւնն ու զօրութիւնը, այսինքն՝ ցորչափ Աւստրիոյ հետ համաձայն երթայ, Մայր Արեւելքի մէջ իր ուզածը կարող է ընել։ Անկէ ետքը, Ռուսիա Աւստրիոյ նկատմամբ իր երախտագիտութիւնը պիտի ցուցնէ իր սովորական ձեւով, այն է՝ բան մը չընելով յօգուտ Աւստրիոյ, երբ անիկա ունենայ իրեն յատուկ խնդիր մը։»

ՃԱՊՈՆ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ.—Եօքօհամայէ կ'հեռագրուի թէ Ճաբոնի լրագիրք երկիւղալի լուրեր կ'հրատարակեն ռուսական զօրաց կարեւոր համախումբերու վրայ, որոց նպատակն է սպառնալ Քորէայի։ Ճաբոնցիք գրգռուած են։ Ճաբոնի լրագիրք կ'քննադատեն Ռուսիան՝ իր խոստումը չբռնելուն համար, և թէպէտ կ'յորդորեն Թոքիոյի կառավարութիւնը՝ պաղարիւն քաղաքականութենէն չեղում չընելու, բայց կ'պահանջեն որ Ճաբոնի դաշնադրական իրաւունքներն յարգուին ու պաշտպանուին։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՄԱՆՉՈՒՐԻԱ.—Բալթիմէյրին այս Բչ.ի նիստին մէջ հարցուեցաւ թէ Անգլիա պիտի համաձայնի՞ Ամերիկայի և Ճաբոնի հետ, միահաղոյն խնդրելու համար Ռուսիայէն որ Մանչուրիան պարպելու խոստումը գործադրէ։ Լորտ Քրանպօրն պատասխանեց թէ «Անգլիոյ և Մ. Նահանգաց կողմէ զատ զատ իրեն ուղղուած բարեկամական հարցումներուն ի պատասխանի, Ռուս Կառավարութիւնը ծանուցած է թէ Մանչուրիան պարպելու խոստումն վրայ հաստատ կ'կենայ, բայց այս պարպումն առժամապէս յետաձգուեցաւ, և իր մտքէն չանցըներ օտար հիւպատոսները մերժել, և արգելք յարուցանել օտար վաճառականութեան և նաւահանգիստներուն գործածման։ Նիու—Չուանկի անգլ. հիւպատոսն ալ հեռագրեց Լոնտոնի կառավարութեան թէ ռուսական վերագրաւումի զրոյցներն անհիմն են։ Ուստի, Անգլիա բաւական պատճառ չի տեսներ առաջարկուած ընթացքը բանելու Մ. Նահանգաց և Ճաբոնի հետ միահաղոյն։»

ԴԱՆՈՒԲԻ ՀԱՆԴԻՍՆԵՐԸ.— Ֆրանց Եօզէֆ Կայսրն այս Բչ. իրիկուն մեկնեցաւ Բէչթայէ, և իրեն հետեւեցան Վիեննա գտնուող արհիդուքսերը, արհիդքսուհիները, նախարարներն և բոլոր դեսպանական մարմինը, որք ներկայ պիտի ըլլան Դանուբի մեծ հանդէսին, զոր Մաճառ ազնուականութիւնը կազմակերպած է բարեգործական նպատակաւ, Դչ. և Եչ. օրերուն համար։ Այս առթիւ մեծափառ գետն ու երկու եզերքներուն պալատներն կ'լուսաւորուին մէկ ու կէս միլիոն հատ գոյնգոյն ելեկտրական և վենետիկեան լապտերներով, գետին վրայ անհամար նաւեր ու մակոյկներ կ'չրջին, ասպարէզներուն պատերազմական երկու գետնաւերու հետ, և անոզին տարածութեան մը վրայ հրախաղութիւն կ'ըլլայ, այնպէս ձեւացած որ կարծես թէ Կերհարտ լեռան գագաթէն հրաբուխ մը կ'ժայթքէ։ Երբ Թագաւոր—կայսրը կ'երեւի Պուտայի իր արքայական պալատան պատշգամին վրայ, լուսավառութիւնը դիտելու համար, կ'ողջունուի 20,000 ձայներէ երգեցիկ խումբի մը խանդագին երգերով։ Այս հանդէսներ կ'վերջանան արքունական ճաշով մը և պարահանդէսով մը, պետական և համբային անձնաւորութիւնք այս կերպիւ քէն մը կազդուրուելով խորհրդարանական անվերջ պայքարներէն։

ՖՐԱՆՍԱ.—Իգական կրօնային միաբանութիւնք 400 աղերսագրեր մատուցին Խորհրդարանին՝ արտօնութիւն խնդրելով իբրեւ աշխարհական ընկերակցութիւններ՝ աղջկանց դպրոցներ վարելու, չարունակելով կրօնական միաբանութեանց թողած դպրոցները։ Մ. Քոմպ պիտի առաջարկէ որ 400 խնդրագիրքը միացուին, և ամէնքը մէկէն մերժուին, Խորհրդարանը ժամավաճառ չընելու համար, ինչպէս արդէն կատարուեցաւ արական միաբանութեանց խնդրագիրներուն առթիւ։ Այս իգական միաբանութիւնք ունին 2,000 նախակրթարաններ իրենց սեփական չէնքերուն մէջ։ Կառավարութիւնն որոշած է որ կրօնաւորներ, ի՛նչ ձեւի ներքեւ ալ ըլլայ, այսուհետեւ կրթական գործով չզբաղին։ Ուստի, կոչում կ'ընէ քաղաքապետութիւններուն և թաղապետութիւններուն՝ իրենք դպրոց բանալու և կրթելու մայրապետներուն յաճախող աղջիկները։ Այս մայրապետներուն գործունէութեան դաշտը կ'գտնուի բաւ մեծ մասին կեդրոնական և արեւմտեան Ֆրանսայի գիւղային աղքատ համայնքներուն մէջ, որք չեն ուզեր զրկուիլ մայրապետական դպրոցներէն, և «աշխարհական կրթութեան» ծախքն ստանձնելէ կը խորշին։ Արդէն, 1902 Մայիս 30ի գանձային օրէնքը քաղաքապետներուն և այլ տեղային մարմիններուն 10 տարուան պայմանաժամ մը կուտար, վաճառական միաբանութեանց դպրոցներուն հետ աշխարհական դպրոցներ հաստատելու։ Հետեւապէս, մինչեւ իսկ յօժարին, այս տեղային իչխանութիւնք իրաւունք ունին պահանջելու որ անմիջապէս չլուծուին չդրուին մայրապետական դպրոցները, զի տեղը դնելիք բան մը չունին։ Կրնար թելադրուիլ որ մայրապետներն իբրեւ միաբանութիւն գոյութիւն չունենան այսուհետեւ, բայց անհատօրէն հրաւիրուին դաս տալու, որով ուսուցչական մարմնոց ծախքը կ'մնայուի աղքատ գեղացիներուն։ Բայց 1901 Յուլիսի օրէնքն անհնար ըրած է այս կարգադրութիւնը, տրամադրելով որ միաբանութեանց անդամները նոյն իսկ իբրեւ աշխարհական չեն կարող ուսուցչութիւն ընել այսուհետեւ։ Հետեւապէս, մայրապետներուն խնդրագիրքը մերժել տալուն պէս, Մ. Քոմպ պիտի հարկադրուի վարկ խնդրել Խորհրդարանէն՝ 2,000 մայրապետական դպրոցներու 100,000 աշակերտուհիներուն կրթութիւնը չընդհատելու համար, և ծախքը Պետութեան վրայ բեռնաւորել։ 50—60 միլիոն ֆրանք պէտք կ'ըլլայ ասոր։ Ֆրանսայի [illegible] թիւն մը պիտի ըլլայ, բայց Երեսփ. Ժողովը պիտի չվարանի քուէարկել, քանի որ այս աստիճան յառաջ տարած հակակղեր պայքարը։

ՆԱԽԱԳԱՀ ՌՈՒԶՎԷԼԴ, որ կ'չարունակէ իր ուղեւորական չրջանը, Քալիֆորնիա կ'գտնուի։ Ուօշպինկլի ծովեզերեայ քաղաքին մէջ բանախօսութիւն մ'ընելով Խաղաղական Ովկիանոսի գերիշխանութեան վրայ, ըսաւ թէ Խաղաղական Ովկիանոսը, որու տիրացած են արդէն Մ. Նահանգները, ապագային անսահման կարեւորութիւն ունեցող դիրք մը պիտի ըլլայ և այս դարու մէջ ամբողջապէս ամերիկեան ազդեցութեան տակ պիտի մնայ։ Ուստի, տարակոյս չկայ որ ազգն ալ պատասխանատուութեան մեծ բաժին մը պիտի ունենայ ասոր մէջ։ Բայց ազգ մը չի կրնար մեծ ըլլալ, առանց իր մեծութեան գինը վճարելու։ Վատ ազգ մը միայն այդ գինը վճարել չուզեր։

* * * Նախագահ Ռուզվէլդ Դչ. Սան Ֆրանսիսքօ հասաւ. ժողովուրդը խանդավառ ընդունելութիւն մ'ըրաւ իրեն։ Անգլիոյ Խաղաղականի հրամանատար դեր—ծովակալ Պիքֆորտ յանուն Անգլիոյ Թագաւորին ողջունեց նախագահն և խօսեցաւ Անգլիոյ և Ամերիկայի անկեղծ յարաբերութեանց վրայ։ Երեկոյին չքեղ հացկերոյթ մը տրուեցաւ։ Մր. Ռուզվէլդ բանախօսութիւն մ'ընելով ըսաւ թէ առաջիկայ Երեսփ. Ժողովը տեղամասնութական կամ Դրամատան և դրամոց արժէքներու խնդիրները պիտի լուծէ։

ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ.—Պերլինի Նոյէ [illegible] կ'գրէ թէ Ուաշինկդընի կառավարութիւնն ինքնաբերաբար հրահանգ զրկած է Վիլֆրանշի առջեւ գտնուող հիւսիսային ամերիկեան նաւաբաժնին, որ Վիլհէլմ Կայսեր Քիլ գտնուած պահուն այցելութիւն տայ գերմանական այդ նաւահանգստին։ Այն նաւաբաժինն է սա որ Մարսիլիոյ առջեւ ողջունեց Համբապետութեան Նախագահը։ Հրաւէրը զոր Գերման Կայսրն ըրաւ Նախապէս, ամերիկեան ուրիշ նաւաբաժնի մը համար էր, որ ծովային ռազմափորձեր կատարելու համար մինչեւ Ազօրեան կղզիները պիտի գար, առանց սակայն եւրոպական ուրիշ նաւահանգիստ հանդիպելու։ Նախագահ Ռուզվէլդ ռազմափորձերու յառակայ [illegible] այդ նաւաբաժնին համար Վիլհէլմ Կայսեր կողմէ եղած հրաւէրն ուրախութեամբ ընդունելով ի սկզբան, վասն զի այդ նաւաբաժնին միմիայն ռազմափորձերու յատկացուած ըլլալուն համար ամերիկեան ծովային պաշտօնատան տուած որոշումը դեռ այդ պահուն չէր ծանուցուած իրեն։ Հիմա, Միջերկրականի ամերիկեան նաւաբաժնին Քիլ զրկուիլը կատարեալ ապացոյց մ'է թէ ինչպէս առէ առաջ այնպէս ալ հիմա Միացեալ Նահանգաց կառավարութեան և Գերման Տէրութեան միջեւ գտնուած յարաբերութիւնք բացարձակապէս անկեղծ և բարեկամական են և Քիլի մէջ ամերիկեան սպաներուն և իրենց սպաներուն ու զինուորներուն անկեղծ բարեկամութեամբ պիտի ընդունուին։ Ամերիկեան նաւաբաժնին հրամանատարը՝ ծովակալ Քոթթըն՝ արդէն ընդունած է Գերմանիոյ նաւահանգստին ընելիք ուրախաբեր այցելութեան համար պէտք եղած ամէն հրահանգները։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ առ Պապն այցելութեան և Վատիկանի բարձրաստիճան պաշտօնէից հետ խօսակցութեան վրայ զանազան տեղեկութիւններ հրատարակուեցան։ Բէլթէէշ Քօրէսբօնտէնց հետեւեալը կ'գրէ. «Գերման Կայսեր և Պապին խօսակցութեան գլխաւոր նիւթն էր Ծ. Արեւելքի մէջ գերման կաթոլիկ միսիոնարութեան խնդիրը։ Պապը շնորհաւորեց Կայսրը մասնաւորապէս իր Էքս լա Շաբէլի ճառին համար, ուր Կայսրն յորդորեց և հրաւիրեց Բողոքականներն ու Կաթոլիկները խաղաղասէր կենակցութեան և միաբան աշխատութեան ի զարգացումն Տէրութեան։ Կաթոլիկներու պաշտպանութեան խնդրոյն մէջ Վատիկան իրաւ վիճակն անխախտ կը պահէ, բայց պատրաստ է Ասիոյ և Ափրիկէի գերման կաթոլիկ միսիոնարներուն համար Գերմանիոյ գործակցել։

* * * Շանդռանկի պապական պատուիրակ Մօնսինեօր Անցերի ծերութեան պատճառաւ, երիտասարդ եկեղեցական մը պիտի զրկուի անոր տեղ։ Վիլհէլմ Կայսեր այցելութենէն ետքը տարակոյս չկայ թէ Վատիկանի առաջիկայ ժողովին մէջ Քէօլն քաղաքին Ֆիչէր արքեպիսկոպոսը կարդինալութեան աստիճան պիտի ընդունի։ Կաթոլիկ եկեղեցական չրջանակաց մէջ կարեւորութիւն կ'տրուի այն խօսակցութեան որ գերմանական դեսպանատան մէջ, ճաչի ատեն, հրաւիրեալ բարձրաստիճան եկեղեցականներուն և կայսեր միջեւ տեղի ունեցաւ Բրօֆ. Տէլլիչի [illegible] և Բ[illegible]ի ճառին առթիւ։ Կարդինալներէն մին թէեւ շնորհաւորեց կայսրն այս ծովակալ Հօլման զրկած գրութեանն համար, սակայն ասոր մէջ արտայայտուած կարծիքներուն նկատմամբ վերապահութիւններ ըրաւ, վասն զի խնդիրն ինք կաթոլիկ տեսակէտով կ'ըմբռնէր, և դիտել տուաւ թէ Աստուածաչունչին մեկնութիւնը մոլորութեան կ'մատնէ մարդս, եթէ այս մեկնութիւն կենդանի և անխախտ հեղինակութեան մը հովանիին տակ տեղի չունենայ, (որով Կաթոլիկները կ'ըմբռնեն Պապին անսխալականութիւնը)։ Կայսրը ժպտելով մտիկ ըրաւ կարդինալին խօսքերը, առանց պատասխանելու։

ՃԱՊՈՆԻ ԿԱՅՍՐՆ անձամբ բացաւ խորհրդարանական նստաշրջանը։ Գահաճառին մէջ յիչեց Ճաբոնի պաշտպանութեան կատարելագործութեան համար պէտք եղած միջոցները։ Ճաբոնի կայսրը չյիչեց օտար Տէրութեանց հետ Ճաբոնի ունեցած յարաբերութեանց վիճակը։

ԻՏԱԼԻՈՅ վարչապետ Մ. Ծանարտէլլի հիւանդ է և կազդուրման համար Ֆրասքադի գացած է։ Ըսեր է թղթակցի մը որ եթէ քիչ օրէն իր վիճակին մէջ բարւոքում չգայ, պիտի հրաժարի և նոր դահլճի կազմութիւնը պիտի յանձնուի Մ. Ծօլէդդիի։

ՇՈՒԷՏ ԵՒ ՆՈՐՎԵԿԻԱ.—Սթօքհոլմի Ծերակոյտին մէջ Մայիս 11ին վերստին յուզուեցաւ հիւպատոսական խնդիրն որ երկար բարակ բանակցութիւններու տեղի տուած էր երկու կառավարութեանց միջեւ և Յունուարին վերջ գտած էր։ Ինչպէս կ'յիչուի, Շուէտացիք կ'պահանջէին որ նոր կազմակերպութիւն մը ըլլայ, որով թէ՛ Շուէտ և թէ Նորվեկիա ազատ ըլլան իրենք ընտրելու իրենց հիւպատոսներն իրարմէ անկախաբար։ Նորվեկիացիք կը միտէին խորհրդակցել այսպիսի բանի մը վրայ որ արտաքին գործոց նախարարութեան կ'վերաբերէր։ Դեռ հարթուած չէ դժուարութիւնը, այսինքն չէ լուծուած հիւպատոսներու խնդիրը, որով հարկ պիտի ըլլայ որ երկու երկիրներն ալ զատ զատ արտաքին գործոց նախարար ունենան։ Այս մասին չատ կ'տարբերին կարծիքները, և Սթօքհոլմի Ծերակոյտին մէջ որոշուեցաւ դեռ վերջնական կարգադրութիւն մը չընել, մինչեւ որ Խորհրդարանն ի նիստ չգումարուի։ Այս առաջարկութիւն խորհրդակցութեան ենթարկուեցաւ Մայիս 6ին։ Ասկէ սա հետեւեցաւ որ Ծերակոյտին մեծամասնութիւնն հիմա բացարձակապէս հակառակ է վարչապետ Մ. Պօսդրէօմի, որ քաջալերելով Շուէտը՝ դիտել տուաւ որ եթէ առ այժմ համաձայնութեան կէտ մը չէ գտնուած, գոնէ Նորվեկիացիք անկողմնակալութեամբ ներկայացնեն իրենց պահանջումները։ Ութսուն տարի կայ որ Շուէտ և Նորվեկիա միացած են։ Շուէտացիք վերջապէս Նորվեկիացւոց պիտի համակերպէին։ Կարելի է թէ՛ աղէկ Շուէտցի մ'ըլլալ և թէ միանգամայն միութեան կուսակից։ Այս նկատումները չյուզեցին Ծերակոյտն որ հոս չկեցաւ ցոյց տալէ իր անհաճութիւնն առ վարչապետ Պօսդրէօմ։ 32ի դէմ 106 ձայնով Երեսփ. Ժողովը վերի առաջարկն ընդունեց, որով հաւանութիւն չի յայտնուիր Մ. Պօսդրէօմի։ Հաւանական է որ Երեսփ. Ժողովի մէջ այս առաջարկ աւելի եւս պաղ ընդունելութիւն մը գտնէ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԵՐՄԱՆԻ ճարտարական նոր յառաջդիմութիւն մը իրագործեցին այս չաբթու, Ատլանտեանի գերմանական երկրորդ հեռագրաչարանին գետեղումն սկսելով։ Գերմանական Ատլանտեան հեռագրական պարանի ընկերութեան տնօրէն Հէռ Մօլ նախագահեց արարողութեան։ Պարանին ծայրը Պորքում քաղաքին առջեւ ծովուն մէջ աղէկ մը գետեղուելէն ետքը, Բօ[illegible] չոգենաւն որ այս գործին յատկացուած է, ճամբայ ելաւ, ետեւէն ձգելով պարանը, զոր որոշեալ տեղերը պիտի իջեցնէ և թաղէ ծովուն մէջ, Հիւսիսային Ծովուն և Մանշի մէջ, և անկէ դուրս Ատլանտեանի մէջ։ Նոր պարանը պիտի բանի 1905 Յունուարի 1էն։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ «ՏՌԱՄ»ՆԵՐ.—Ճարտարագէտ Մ. Մէրի որ Քօնգաւօ Փետր. ամսուն բէվօլվէրով զարկաւ զՏքր. Պուշէ, որ մեղապարտ յարաբերութեան մէջ էր իր կնոջը հետ, և այս Բչ. անպարտ արձակուեցաւ Բարիզի Եղեռն. Ատեանէն։ Ճարտարագէտը պատմեց դատարանին թէ ինք սիրային ամուսնութիւն մ'ըրած էր, և երջանիկ էր իր կնոջ հետ, մինչեւ որ երեւան եկաւ այս չարագուշակ Տօքդորը, որ կարծես քնէածութեամբ (հիփնոթիզմ) մոլորեցուց իր կինը։ Ինք առաջին անգամուն ներեց, բայց երբ տեսաւ որ կ'չարունակուի, որոշեց երկուքէն մէկը բառնալ ի միջոյ, և իր կինն անպատասխանատու գտնելով իր ըրածներուն համար, զարկաւ Տօքդորը, որ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ, և թէպէտ երկու ամիս ետքն անկողնէն ելաւ, բայց իր լսելու և խօսելու կարողութիւնը խանգարուած է, և կ'երեւի թէ անանկ պիտի մնայ մինչեւ կեանքին վերջը։ Թէպէտ ընդհանուր դատախազը պահանջեց որ գո՛նէ չափաւոր պատիժ մը տրուի ճարտարագէտին, բայց երդուեալք անմեղ հռչակեցին զինք, և նախագահն արձակեց, ունկնդիր բարեկիրթ բարեվիճակ բազմութեան ծափերուն մէջ տեղ։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՏՌԱՄ.— Ռօպէրթի ամուսինները ի Բարիզ, երկու տարի կար որ ամուսնացած էին եւ չատ երջանիկ պիտի ըլլային, եթէ չըլլար զոքանչը։ Այս վերջինը, կոչտ ու կոպիտ, հրամայողական ձեւեր ունեցող մէկն է, որ գէչ խորհուրդներ կուտայ աղջկանը, դրդելով զանիկա որ նոյն իսկ ծեծի վազէ անոր վրայ, եթէ չուզէ իր ամենափոքր մէկ խօսքն իսկ կատարել։ Այս պատճառաւ տունը դժոխք դարձեր էր. Մ. Ռօպէրթի համար ա՛լ անկարելի դարձած էր հոն ապրիլ, երբ օր մ'ալ ըսաւ իր կնոջ.

—Ինծի նայէ՛, ըսաւ՛, կա՛մ ինծի պիտի հետեւիս կա՛մ մօրդ։ Ա՛լ անտանելի է սանկ ապրիլ։

Խեղճ կինն այս խօսքերուն վրայ գնաց մօրը գիրկը նետուեցաւ եւ ըսաւ.

—Մա՛յր, կա՛մ քեզի կա՛մ անոր պէտք է հետեւիմ։

—Աղէ՛կ, աղջի՛կս, պատասխանեց մայրը, դո՛ւն գիտես արդէն քու պարտքդ։

Տիկին Ռօպէրթի հասկցաւ թէ իր պարտքն էր մօրը քով մնալ։ Ամուսնական յարկը ձգեց, մօրը քով եկաւ, բայց մէկ քանի օրէն հասկցաւ որ չատ սխալեր էր, ձանձրացաւ, լացաւ, և արդէն ռոմանդիք հոգի մը, կեանքը խորտակուած կարծելով, որոշեց վերջ տալ կեանքին։ Մայիս 9ին, ի բացակայութեան ամուսնոյն, անոր տունը գնաց, եւ որոշեց մեռնիլ հոն ուր երջանիկ պիտի ըլլար։ Ածուխ վառեց, թոյն խմեց եւ մահուան կ'սպասէր վայրկեան առ վայրկեան, երբ յանկարծ ամուսինը ներս մտաւ։ Տեսաւ որ կինը գետիններ էր, կ'մարմրէր, պատճառն հարցուց, ամէն բան յայտնուեցաւ։ Ամուսինն ամէն ճիգ թափեց փրկելու համար հէգ կինը, բայց անօգուտ, թոյնն արդէն սկսեր էր իր աւերիչ գործը. հիւանդանոց փոխադրուեցաւ, ամենածանր վիճակի մէջ։ Ոստիկանութիւնը քննութեան ձեռնարկեց։

ԹՐԱՆՍՎԱԱԼԻ հանքերէն, Ապրիլ ամսոյ մէջ 967,936 ունկիներ արժէքով ոսկի հանուած է։

ԽՄԲԱԳԻՐԱՑ ԵՐԻՑԱԳՈՅՆԸ.— Շատ հաւանական է որ Խմբագիր մը իր ութսնամեայ տարիքին մէջ մտաւորական կատարեալ կարողութեամբ չարունակէ իր գործունէութիւնը լրագրի մը բազմաչահանջ գործին մէջ։ Քօբէնհակի Պերլինկէ Դիդէնտէ պաշտօնական թերթին խմբագրական մարմնոյն պատկանող Տքր. Մանիքուս Մայիս 8ին տօնեց իր ծննդեան 80րդ տարեդարձը, առողջութեան ամէն յատկութիւններով օժտուած։ Տքր. Մանիքուս Շլէզվիկէն գաղթած է Քօբէնհակ և հոն Խմբագրապետ եղած է յիչեալ մեծ և կարեւոր լրագրին, և այդ պաշտօնը վարած է մինչեւ 7—8 տարի առաջ։ Բայց հրաժարելէն անմիջապէս ետքը ծերունին ինքզինքը կարող զգալով, չարունակած է աշխատակցիլ նոյն թերթին և մինչեւ այսօր քաղաքականէն զատ ամէն նիւթի վրայ կատարեալ ձեռնհասութեամբ կ'գրէ և իր գրութիւնները մեծ հաճութեամբ կ'կարդացուին։ Տքր. Մանիքուս բովանդակ Դանիոյ մէջ, և թերեւս ամբողջ Եւրոպայի մէջ կանոնաւոր ժամերով աշխատող խմբագրաց ամէնէն երէցն է այսօր։

ՀԱՄԲՈՐԴ ԳԼԽԱՐԿԸ.—Պատմութիւնն յուզիչ է։ Շուէտական երկաթուղիի մը ճամբորդած ատեն, մէկն իր վակոնէն դուրս նայիլ ուզեց և հովը գլխարկը թռցուց. չոգեկառքը ճամբան չարունակեց, և ո՛վ գիտէ, ճամբորդն ո՛ւր եղաւ։ Բայց խղճամիտ պաշտօնեայ մը առաւ գլխարկը, և պատուաւոր մէկն ըլլալով, ուզեց զանիկա ճիշդ իր տիրոջը դարձնել։ Բաւական ժամանակ հարցաքննեց իր պաշտօնակիցները, բայց ո՛չ ոք կրցաւ որոշ բան մ'ըսել իրեն, և ո՛չ ոք կար անոնց մէջ, գլխարկին մէջի սկզբնատառերով, որ անորն է ըսէր գլխարկը։ Քաղաքացիներուն հարցուց, անոնք ամէնքն ալ իրենց չուէտական գլխարկներն ունէին։ Այն ատեն, խղճին պարտքը կատարած ըլլալով, երկաթուղւոյ պաշտօնեան թուղթ մը առաւ, գլխարկին փակցուց, անցած դարձածը գրեց և մօտակայ կայարանը զրկեց, ուր թերեւս գլխարկին ուղղուած ըլլար։ Բայց բան մը չէր ըսուած։ Իսկ հոն ալ առաջուան պաշտօնեային պէս պարկեչտ մէկը կար, որ նոյն բանն ըրաւ, պաշտօնակիցներուն հարցուց, իշխանութեանց իմաց տուաւ, գլխարկին վրայ ցուցանիչ մը փակցուց, եւ իր ըրած դիտումները գրեց հոն ճշգրիտ կերպով։ Եւ յաջորդ կայարանը զրկեց գլխարկը։ Կայարանէ կայարան նոյն բաները կրկնուեցան, բոլոր չուէտացի պաշտօնեայք պարկեչտ, գործունեայ ու խղճամիտ գործ տեսան։ Ո՛չ մէկը չյուսահատեցաւ։ Ամէն մէկն ալ իր կարգին յաջորդ կայարանը զրկեց գլխարկն ի խնդիր տիրոջը։ Հիմա բոլորովին ծածկուած էր ցուցանիչներով, վրան ու եզերքը գրուած թղթիկներու տակ կորսուեր էին։ Ա՛լ առաջին տեսքը կորսուեր էր։ Տձեւ, հանդիսական, խորհրդաւոր ցուցումներով ծածկուած բան մը եղեր էր։ Այսպէս՝ գլխարկը չրջեցաւ համօրէն Շուէտը, տեսաւ Մէլատ լճը, հեռաձեւ ապառաժներով ու[illegible] մասնաւոր ջուրերով։ Տեսաւ Ուբսալան եւ անցաւ Նորվեկեան սահմանագլուխը։ Գնաց Դրօնթհէյմ եւ Քրիստիանիա, Կօզպօրկ, և Մալմէօ հանդիպեցաւ և վերջապէս եւրոպեան ցամաքամասն անցաւ։ Արդէն տարի մը տեւած են բոլոր այս ճամբորդութիւնք։ Հիմա Հիւս. Գերմանիա կը գտնուի։ Բայց եթէ իր տէրը դեռ կ'ճամբորդէ, արդէն երկիցս աշխարհիս չրջանն ըրած ըլլալու է։

ՓԻՂԵՐԸ.— Հարիւրապետ Լաբլէմ, որ փղատածութիւն ըրած է ի Քոնկօ, հետեւեալը կ'գրէ այս թանձրամորթներն որսալու կերպին վրայ. «Որսորդները լաւ միջեկ գետեզերքը կ'պտըտին մինչեւ որ պզտիկ փղերու հետքեր գտնեն, յետոյ այս հետքերուն կ'հետեւին, մինչեւ որ փիղը կամ փղերը գտնեն։ Ամէնէն համարձակներէն մէկ կամ երկու հոգի խումբին քովերը կ'երթան և կ'ջանան փոքր փղը տեսնել։ Եթէ ասոր հասակն աղէկ չէ, որսորդք ետ կ'քաշուին՝ առանց անասուններն անհանգիստ ընելու։ Իսկ եթէ փոքր փիղը բաւական զօրաւոր է, ան ատեն յարձակման նշանը կ'տրուի և հրացանի մէկ—երկու հարուած կ'պարպուի խումբին ամէնէն հաւժկու արու փղին վրայ։ Առջեւէն գացող որսորդներն յառաջ կ'քալեն չարունակ հրացան պարպելով, որպէս զի ահաբեկին փղերը, որք առ հասարակ յանկարծակիի գալով կ'սկսին չորս կողմ փախչիլ։ Ահա՛ այն ատեն կ'տեսնուի փղիկը, որ երբեմն խոյս կուտայ մօրն հետ հազար ու մէկ դժուարութիւններով։ Բայց չարունակ հալածուելով, կ'յոգնի, հետզհետէ կը յամեցնէ քալուածքն և վերջապէս առաջին հասնող որսորդը կ'երթայ աղէկ մը ոտքին կ'կառչի, ուրիշներ կուգան ականջներէն ու ժանիքներէն կ'բռնեն, և եթէ պատիճ ունի՝ պատիճէն։ Փիղը կ'սկսի հրմշտկել այս համարձակ մարդիկը, ջոտակալի աղաղակներ կ'արձակէ, մայրն ետ կուգայ, այն ատեն որսորդներն իրենք տարօրինակ աղաղակներ կ'հանեն և հրացան կ'արձակեն օդին մէջ՝ զանիկա փախցնելու համար։ Երբեմն այսչափն ալ բաւական չըլլար և որսորդք կ'հարկադրուին հրացան պարպել մայր փղին վրայ՝ անկէ ազատելու և պզտիկ ձագը պահել կարենալու համար։ Որսորդներուն եօթն մինչեւ մէկ—երկու հոգի կ'գտնուին որք ձեռքերնին չուան ունին։ Փիղն անմիջամբ կ'կապեն և յարմար վայր մը կ'տանին, իրենն տեղ մը չընելու համար։ Կ'պատահի նաեւ որ փոխանակ խոյս տալու, փղերը կ'յարձակին որսորդներուն վրայ, ան ատեն տեսարանը կ'փոխուի. որսորդք խոյս կուտան։ Բարեբախտաբար դէպքերու այս փոփոխութիւնը չատ քիչ անգամ կ'պատահի, և յետոյ, փղերն անտառներու մէջ միայն կը գտնուին, ուր կարելի է ծառերուն ետին ապաստանիլ և մեռցնել ամէնէն ահարկուներն իսկ։ Իսկ առանձին փղերը կ'յարձակին որսորդներու վրայ, թէ՛ բաց տեղեր և թէ անտառի մէջ։ Որսորդութեան ամէնէն յարմար եղանակն է չոր եղանակը, զի հասարակածային ձմեռն անձրեւ ամառ մ'է պարզապէս։»

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնն երէկ կատարուեցաւ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Կայսրը միջօրէին յիչեալ մզկիթը գնաց կառքով և Ուրբաթու աղօթքը կատարելէ վերջ Կայսերական Պալատ դարձաւ հանդիսաւոր թափօրով։

Հիւրանոցին մէջ կ'գտնուէին ամերիկեան դեսպան Մր. Լիշման, Բարիզի ամերիկեան նախորդ դեսպանը, Հալէն դեսպան Մ. Կրիբարիս, Անատօլուի երկաթուղեաց ընկերութեան Տնօրէն Մ. Հիւկինէն և գործակատար Բիրեաքօ էֆ., և օտար դեսպանատանց կողմէ յանձնարարուած քանի մը օտարազգիներ։ Ներկաներէն ոմանք արժանացան Կայսերական մեծարանաց, Սեննեկալեա Էմին պէյի միջոցաւ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ

«Երէկ, Ուրբաթ, Սէլամլըքի արարողութենէն վերջ, չնորհուած Կայսերական արտօնութեամբ, Գերման դեսպան Պառօն Մարչալ Ֆօն Պիպէրշդայն պատիւ ունեցաւ ոչ—պաշտօնապէս ներկայանալու Վեհ. Կայսեր։»

ԳԵՐՄԱՆ ԴԵՍՊԱՆ Պառօն Մարչալ Ֆօն Պիպէրշդայն, ինչպէս Պաշտօնական Զեկուցումէն կ'երեւի, երէկ Սէլամլըքի արարողութենէն վերջ Կայսերական Պալատ երթալով, պատիւ ունեցաւ Վեհ. Կայսեր ներկայանալու, և իր երախտագիտական զգացումները մատոյց, հիւանդութեանը միջոցին ցոյց տրուած Կայսերական հոգածութեան համար, ինչպէս նաեւ իր հրաժեշտի ողջոյնը՝ օդափոխութեան համար Կ. Պոլսէ արձակուրդով մեկնելուն առթիւ։ Պառօն Մարչալ որ եռամսեայ արձակուրդ ստացած է, յառաջիկայ Դչ. Բէօսթէնճէէի ճամբով Գերմանիա պիտի երթայ։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ.— Անգլիական դեսպան Սըր Ն. Օ'Քօնօր և ամերիկեան դեսպան Մր. Լիշման երէկ Արտաքին գործոց նախարարին ապարանքն երթալով, այցելութիւն տուին Թէվֆիք փաշայի։

—Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշա, նախընթաց օր ռուսական դեսպանատունն երթալով, այցելութիւն տուաւ Մ. Զինովեւի։

—Արտաքին գործոց Խորհրդական Նաում փաշա նախընթաց օր աւստրիական դեսպանատունն երթալով, տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Պառօն Քալիչէ հետ։

ԻՐԱՒԱՐԱՐ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ, որ Արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ կը գումարուի, նախընթաց օր իր չորրորդ նիստն ըրաւ, յորում Կայսերական Կառավարութեան փաստաբանները, Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան և Ալեքսանեան էֆ., խօսեցան խնդրոյն վրայ պարզելով իրենց տեսութիւնները։ Մ. Ա. Վոյչինօ, անցեալ Դչ. օր, առաջին անգամ խօսած էր արդէն։ Համբային Պարտուց Վարչութեան փաստաբան Մ. Սա-

պարիլ պատասխանեց։ Լէվանդ Հէբուլու կ՚կարծէ թէ դատասացութիւնք աւարտած են, եւ թէ խօսքն այժմ իրաւարարներունն է վճիռ արտասանելու համար։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԲԱՐԵՒ.—Վեհ. Կայսրը բարեհաճեցաւ իր բարեւները հաղորդել տալ Սելանիկի կուսակալ Հասան Ֆեհմի փաշայի։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Ֆերտինանտ իշխանը Դչ. օր Սոֆիա վերադարձած է։

ՊՈԼՍՈՅ ԸՆՏԻՐ ՋՈՒՐԵՐԸ ԵՒ ՄԵՆԱՎԱՃԱՌ.—Մէհմէտ Նէջէդ էֆ. անուն թուրք մը Համրօգուտ շինութեանց պաշտօնատան ծրագիր մը մատուցած է, որով ինչ ինչ պայմաններով մենաշնորհ կը խնդրէ Չամլըճայի, Կէօզթէփէի, Գայըշ—Տաղի, Թաշտէլէնի, Եըլտըզի, Գարագուլագի եւ ասոնց նման ընտիր գետնաբուխ ջուրերը խողովակներով Սկիւտարի նաւամատոյցը բերելու, եւ հոն ընդհանուր մթերանոց մը հաստատելու համար։

ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹԵՐԸ.—Պետական Խորհուրդը նկատելով որ կայսերական նահանգներու մէջ հրատարակուող պաշտօնաթերթերէն մեծ մասին պարունակութիւնը չի համապատասխաներ տեղական պէտքերուն, այսինքն ժողովուրդին իմացական կարողութիւնն եւ ըմբռ. օգտուելու ինչպէս չեն առնուիր, որոշեց որ պետական կարող եւ մասնագէտ պաշտօնեաներ, ինչպէս Համրօգուտ շինութեանց, երկրագործական եւ անասնաբուծական քննիչները, ժողովուրդին հասկցած լեզուով օգտակար յօդուածներ հրատարակեն երկրագործութեան, անասնաբուծութեան եւ վաճառականութեան զարգացման միջոցներուն վրայ, ժողովրդին մէջ օգտակար գաղափարներ եւ ծանօթութիւններ տարածելու համար։ Պետական Խորհրդոյ սոյն որոշումն հաղորդուեցաւ նահանգային իշխանութեանց։

ԿՐԹԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԸ.—Ձեռնհաս պաշտօնարանը նկատելով որ Կրթական տուրքին (Հիսսէի Մէարիֆ) մեծ մասը տասանորդի սրոց վարձակալներուն վրայ անգանձելի կ՚մնայ, բան մը որ ընաւ ներելի չէ, ազդարարեց առ որ անկ է թէ այսուհետեւ երբ տասանորդական տուրքերը վարձուին, Կրթական տուրքին համար պէտք է առանձին մուրհակ առնել վարձակալներէն։

ՌՈՒՄԷԼԻՒ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.—Սկիւպի իտալական նորընտիր հիւպատոս Մարքիզ Սարանիէ անցեալ օր Սկիւպ հասնելով, պաշտօնական այցելութիւն տուեր է կուսակալին։ Սա ալ պաշտօնական համազգեստով եւ նահանգին թարգման Թալաթ էֆ.ի հետ փոխադարձ այցելութեան գացեր է իտալական հիւպատոսարանը։

—Ռումէլիի նահանգներուն ընդհ. քննիչ Հիւսէյին Հիլմի փաշայի հրամանաւ, Կիլանի եւ Բրէշովայի Մալ—Միւտիրները (ելմտական պաշտօնեայ) իրարու յաջորդած են։

—Սելանիկի նահանգին թղթակցութեան դիւանի Ա. քարտուղար Ահմէտ Թէվֆիգ էֆ. ընդհ. քննիչ Հիւսէյին Հիլմի փաշայի հետեւորդ կարգուած ըլլալով, Սկիւպ ուղեւորեր է։

—Ռումէլիի նահանգներուն վարչային բարենորոգմանց գործադրութեան թուականէն, այն է Դեկտ. 1էն մինչեւ Մարտ 31, չորս ամսուան մէջ Գոսովայի նահանգին մէջ պաշտօնանկ եղած կամ դատաստանի ենթարկուած պետական պաշտօնէից ցուցակին ընդհ. քննիչ Հիւսէյին Հիլմի փաշայի կողմէ պահանջուած ըլլալով, մատուցուած է, որմէ կ՚տեսնուի թէ 23 քաղաքային պաշտօնեայ, 296 ոստիկան—զինուոր եւ սպայ եւ 32 ոստիկանական Քօմիսէր եւ ոստիկան պաշտօնանկ եղած կամ դատի ենթարկուած են։

—Սկիւպի Ֆրանսական հիւպատոս Մ. Շօպլէ Սելանիկէ Սկիւպ ժամներ է։

ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ.—Պարսկական դեսպան իշխան Միրզա Րիզա Խան երէկ գիշեր դեսպանատան մէջ հացկերոյթ մը տուաւ, որուն հրաւիրուած էին Պետական Խորհրդոյ անդամ Թիւրխան փաշա, Պելժիոյ նախորդ վերջապետ Մ. Պէնուէրդ եւ իր տիկինը, պելժիական դեսպանն ու իր աղջիկները, Արտաքին գործոց արարողապետ Ղալիպ պէյ, Արտաքին գործոց քարտուղար Նուրի պէյ, Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական Հագգը պէյ, եւ Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան եւ իր տիկինը, Պետական Խորհրդոյ անդամ Մուխթար պէյ եւ Անտրէա Քօրասի էֆ., Համրօգուտ շինութեանց պաշտօնատան խորհրդական Նէճիպ Մէլհամէ էֆ. եւ իր տիկինը, պարսկական դեսպանատան Ա. Թարգման Յովհաննէս Խան եւ այլք։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատան խորհրդական Մ. Պաբստ, որ քանի մը ամիսներէ ի վեր արձակուրդով բացակայ էր, երէկ Պոլիս դարձաւ։

ՀԱՑԻՆ ԳԻՆԸ.—Հացին գինն 5 փարա բարձրացնելու պաշտօնական որոշումէն անմիջապէս ետքը, փռապաններն սկսան ա՛լ կարեւորութիւն չտալ տեղական ալիւրներուն, որովհետեւ օտար ցորեններու ալիւրներն աւելի ճերմակ եւ աւելի ուժով են եղեր։ Այս պատճառաւ Պոլսոյ ջաղացպաններն ալ Մայիս 13էն սկսեալ աղացման գիները բարձրացուցեր են, այսինքն առաջին կարգի ճերմակ ցորեններուն համար, գրիւ գլուխ 20 փր. եւ երկրորդ կարգի խառնուրդ ցորեններուն համար 10 փարա, բան մը որ շատ դժուարացուցած է ցորենի վաճառականներուն կացութիւնը։ Ջաղացպաններուն այս որոշումն այնքան անդէպ է որ կ՚յուսացուի թէ անգործադրելի պիտի մնայ, կ՚ըսէ Բոնոզանդի Նուվոլիս։

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ.—Երէկ իրիկուն, ժամ ½ին միջոցները, երբ շոգենաւակ մը Ռունդարանի կամուրջին տակէն կ՚անցնէր, Խասգիւղի նաւավարներէն Երզնկացի Տօրոսին նաւակին զարնելով, կտոր կտոր ըրաւ զայն։ Նաւավարը թէեւ ծովը ինկաւ, բայց անմիջական օգնութեանց շնորհիւ ազատուեցաւ։

ՄԻՏԻԼԼԻՒ մէջ ընդարձակ մանարան մը պիտի կառուցուի։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԱՐՄՏԻՔԻՆ ՍՊԱՌՈՒՄԸ.—Ինչպէս յայտնի է, Թուրքիոյ երկրագործական արտադրութեանց սպառումն ապահովելու նպատակաւ, որոշուած էր պարտաւորել հացագործներն որ տեղական ալիւրներ գործածեն։ Բայց որովհետեւ Անատոլուէ եկած ցորենները չէին բաւեր Կ. Պոլսոյ պէտքերուն, եւ արտասահման ղրկուած քանակութիւնն ալ շատ մեծ բան մը չէր, Պետական Խորհուրդին յանձնուած էր ուսումնասիրել ցորենի արտադրութիւնն աւելցնելու միջոցները։ Պետական Խորհուրդը, Մեծ—Եպարքոսութեան մատուցած իր տեղեկագրով կ՚ըսէ թէ Անատոլուի մէջ ճամբաներու եւ հաղորդակցութեան միջոցներու անչաւականութեան պատճառաւ, դժուարին է արմտիքի փոխադրութիւնը՝ նաւահանգիստներն եւ երկաթուղեաց կայարաններ։ Տեղական ցորեններու գիներն այս պատճառաւ բարձր կ՚մնան եւ վաճառականք, աժան ծախել կարենալու համար, տեղական ցորենները կ՚խառնեն ուրիշ ցորեններու հետ, կամ ուրիշ խարդախութեանց կ՚դիմեն։ Ասոր հետեւանքը սա է որ սպառիչ օտար հրապարակներու վրայ օսմ. արտադրութեանց յարգը կ՚իյնայ։ Առ այս Պետական Խորհուրդն հետեւեալ միջոցները կ՚առաջարկէ.

1. Ցորենին տեսակն ազնուացնել, սերմնցուի համար գործածելով տեղական կամ օտար լաւագոյն ցորեններ։

2. Հաղորդակցութեան ուղիներու ցանցն ամբողջացնել, եւ ճամբաներու անվթար պահպանումն ապահովել։

3. Վաճառականներուն խարդախութիւններն եւ ուրիշ ապօրէն արարքներն արգիլել։

4. Բնիկ ցորեններէն ո եւ է տուրք չառնել, օրէնքին պատուիրած տուրքերէն զատ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպան Մ. Բոնսդան եւ դեսպանուհին նախընթաց օր իրենց եղանակի վերջին ընդունելութիւնն ըրին։ Այս առթիւ դեսպանատան պարտէզին մէջ համերգ մը տրուեցաւ։ Տիկին Բոնսդան իր հրաւիրեալները պատուասիրեց իրեն սեփական ազնուութեամբ։

ՍԹՈՒԲՀՕԼՄԻ արքայական որսորդութեան Քլիւպին ընդհ. ժողովին մէջ, որ Մայիս 9ին տեղի ունեցաւ արքայական դղեակին մէջ, եւ որուն յաջորդեց ապա փառաւոր հացկերոյթ մը Թագաւորին բարձր նախագահութեան ներքեւ, Օսմ. դեսպան զօրավար Շէրիֆ փաշա արժանացաւ Օսքար Բ. Թագաւորին մասնաւոր պատուասիրութեանց։

ՊՈՒԼՃԱՐԻ ՀՐԴԵՀԸ.—Ապահովագրական ընկերութեանց հասած տեղեկութեանց նայելով, Պիւլճարի մէջ այրած են ընդամէնն 1 խան, 1 փուռ եւ 16 խանութ։

ԱՏԱՆԱՅԻ տիպար—ագարակին մէջ ինքնաշարժ ջրանի մը պիտի հաստատուի 44,000 ղշ.ի ծախքով, զոր պիտի վճարէ Երկրագործական Պանքան։

ՊԱԿԱՍ ՀԱՑԵՐ.—Բերայի լրագիրք կ՚գանգատին թէ փռապաններն այս միջոցիս դարձեալ կ՚շարունակեն պակաս հաց հանելու իրենց յանդգնութիւնը։ Ի մէջ այլոց, Վլիամինիս հետեւեալ դէպքը կը պատմէ։ Ֆէրիգիւղի բնակիչներէն մին նախընթաց իրիկուն իր սպասաւորին միջոցաւ քանի մը հաց գնել կուտայ կաթոլիկներու գերեզմանատան դիմացի փուռէն։ Երբ սպասաւորն հացերը տուն կ՚բերէ, առնուալէն անոնց ձեւէն կասկածելով որ պակաս են, կ՚կշռէ եւ արդարեւ 80—100 կրամ պակաս կ՚գտնէ։ Իսկոյն փռապանին դիմելով, հացերն ետ տալ կ՚ուզէ, բայց յանդուգն փռապանն ոչ միայն ետ առնել չուզեր, այլ եւ կ՚յանդգնի մինչեւ իսկ յաճախորդը ծեծելու չափ յառաջ երթալ. բարեբախտաբար տեղւոյն վրայ համող ոստիկանք վերջ կուտան կռուին։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.—Գարթալէ 20 վայրկեան հեռու, Հարմանլըքի բնակիչներէն Տօքդ. Ածօրարդիի կինը, Եւլենի, անձնասպան եղեր է բեւոլվէրի հարուածով, իր բնակած այգիին մէջ։ Անձնասպանին վրայէն գտնուած է յունարէն նամակ մը, որուն մէջ սակայն բան մը ըսուած չէր անձնասպանութեան վրայ։ Դժբախտին ուղղութիւնը սակայն կասկածել կուտայ թէ հէք կինն ո՛չ թէ անձնասպան եղած, այլ ուրիշի մը կողմէ սպաննուած է։ Ոստիկանութիւնն այս մասին քննութիւն կ՚կատարէ։

ՄԱԼԱԶԿԵՐՏԷ Մայիս 2 թուով կ՚հեռագրուի թէ երկրաշարժէն ու փոթորիկէն քանդուած տուներուն նորոգութեան ձեռնարկուած է։ Շրջակայ գաւառներէն ղրկուած նպաստները կ՚բաշխուին արկածեալներուն։ Վանէ Մայիս 2 թուով կ՚հեռագրուի թէ անցեալ գիշեր Ծուլամերկի մէջ երկրաշարժի թեթեւ ցնցում մը զգացուած է։

ՇԻՐՔԷԹԻ 47 թիւ շոգենաւը, որուն մէջ կ՚գտնուէր տնօրէն Հաֆըզ Վէհպի պէյ, երէկ փորձեր կատարեց մինչեւ կղզիները, ինչպէս նաեւ Վոսփորի մէջ։ Այսօր եւս պիտի կրկնէ իր փորձերը։ Այս շոգենաւին պտուտակն ետեւէն է. Նաւամատոյցներուն մօտենալու փորձերն յաջողութեամբ պսակուեցան։ Այսօր նոր փորձեր պիտի ըլլայ։

—Շիրքէթի 50 թիւ նոր շոգենաւը Բշ. օր Պոլիս կ՚սպասուի Կլասքօյէ։

ՎՍՏԱՀԵԼԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ որ հմուտ է դատական, մաքսային, սեղանաւորական եւ թղթատարական գործառնութեանց ամէն ճիւղերուն, որուն բաժրօնն, որուն քով 15 տարի հաւատարմաբար ծառայած է, իր եկամուտը չտկած եւ գործը դադրեցուցած է, այժմ պատրաստ է հաւաքիչի եւ կամ ո եւ է պաշտօն մը ստանձնել մէկու մը քով գոհացուցիչ ամսականով. պատուաւոր յանձնարարական եւ երաշխաւորութիւն ապահով։ Դիմել ի Տպարան։ 6—3

ԳԱՒԱՌԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ Տէր բաժանորդներէն կ՚յիշեցնենք թէ ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար երկու ղրշ.է նամակի թուղթ անհրաժեշտ է։ Առանց ասոր, հին հասցէն ԱՆՓՈՓՈԽ ԿՄՆԱՅ։

Քրոնիկ Եկեղեցւոյ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ԽԱՂԱՄՈԼՈՒԹԻՒՆԸ ԲԵՐԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ՄԷՋ

Մայիս 1ի (հին տոմար) ժողովրդական տօնին հետ կ՚փակուի Բերայի «սէզօն»ը, ինչպէս Բարիզի «սէզօն»ը կ՚վերջանայ տարեկան մեծ ձիարշաւին հետ, եւ Լոնտոնինը՝ Տէրպիին հետ։ Ասկէ ետքը «սալօն»ները կ՚գոցուին Բերայի մէջ, եւ հետեւելով այն երջանիկ մահկանացուներուն որք ամարանոց կ՚երթան, իրենց Բերայի տուներուն կառչած մնացողներէն շատեր ալ կիրակիները կ՚անցընեն Ջուրերը։ Վերջացող «սէզօն»ը Բերայի մէջ տեղ տեղ նշանաւոր եղաւ իր ընկերային եւ ընտանեկան գայթակղութիւններովը։ Խաղամոլութիւնը գուցէ երբեք այսքան ճարակած չէր սալոններուն մէջ, եւ խաղի վէճեր ու խաբէական հնարքներու ամբաստանութիւններ երբեք աւելի կսկծալի կերպով զբաղեցուցած չէին միտքերը։ Բժիշկ, փաստաբան, պանքէր, վաճառական, պաշտօնատար, ամենքն ալ քիչ շատ վարակուած կ՚թուին նոյն ախտով։ Չխաղացողները կ՚երեւի թէ բացառութիւն կ՚համարուին։ Ժամանակ անցընելու, զուարճանալու ձեւեր գտնելու համար այնքան աղքատ են միտքերը Բերայի մէջ որ զբօսանքի ուշադրաւ բոլանդակ թափուին ամենքն ալ ինկած են խաղամոլութեան վրայ։ Յաճախորդ չունեցող Տօքթորն որ իր սալօնը քլիւպի վերածեր է, կ՚երեւի թէ իբրեւ խաղապետ իր յուսացած շահովը պիտի գոցէ իր տարեկան պիւտճէն։ Դատ չունեցող կա՛մ ունեցած դատերուն կարեւորութիւն չտուող փաստաբանը կամ դատական գործակալը կ՚երեւի թէ ո՛չ միայն իր գիշերներն այլ եւ իր ցերեկուան մէկ մեծ մասը կարող է յատկացնել իր այս վաստակաւոր կրքին յագուրդ տալու։ «Կանաչ սեղանը», որոյ շուրջն այնքան պատիւներ խորտակեցան, ձմրան տաքուկ սենեակներէն կ՚փոխադրուի Վոսփորի գիւղերն ու կղզիները, մինչեւ իսկ շոգենաւերուն կոլոմանցները, բայց բան մը չի կորանցներ իր մոլեկան հրապուրներէն։ Մոլութիւն մը որ մարդուն միայն իր անձին կ՚վնասէ՝ այս ստորին պիտի չխառնէր միտքերը։ Բայց այն մոլութիւնն որ ուրիշին դէպ օրինակ կ՚ըլլայ, որ տուներ կ՚կործանէ, եւ միամիտներ կ՚մոլորեցնէ՝ կենցաղավարութեան պայմաններուն վրայ թիւր գաղափար մը տալով անոնց՝ կ՚արժէ որ ամենք ալ էջ մը նշաւակուի հրապարակի վրայ։

Ամէնէն աւելի բողոքելին ա՛յն է որ չխաղացողներն Եւրոպական կարգուսարքի եւ պատշաճութեան կանոններուն անտեղեակ կ՚նկատեն, ինչ որ մեր ակնարկած խաղամոլներուն ազնուութեան հետ իրենց ծանօթութիւնն ու բարոյական անկումին աստիճանը կ՚յատկանշէ վերին աստիճանի զուարճալի կերպով։ Թերեւս դուք աւելի հաճ կ՚առնէք երաժշտութենէ, թատրոնէ, նուագահանդէսէ, գրական խօսակցութենէ, դաշտային պտոյտէ, ընթերցումէ եւ այն ընկերային զուարճութիւններէն որոց հաւասարապէս կրնան մասնակցիլ կիներ, աղջիկներ ու տղաքներ ալ։ Փոյթ չէ, դուք բան մը չէք գիտեր, դուք ճաշակի տէր չէք, քանի որ սառուկ թուղթ չէք խաղար, քանի որ կազդուրիչ քունին պարգեւած հանգիստը նախամեծար կ՚սեպէք քան այդ վաստակաւոր ունակութիւնը, եւ բաւ կ՚համարիք ինչ որ դրամ շահելու համար յոգնեցաք ցերեկը, եւ գիշերն աւելի կ՚սիրէք մաքուր ու սրտին աւելի դիւրեկան եւ աւելի բնական ու մարդավայել ժամանցներով կազդուրուիլ ցերեկի յոգնութենէն։

Կ՚ցաւինք որ Բերայի Հայ—լայֆին մէջ խաղամոլութիւնը սովորելի կերպիւ կ՚ճարակի, հակառակ բոլոր ազդարարութիւններուն որք լսելի կ՚ըլլան Մամուլին մէջ, եւ հակառակ այն գայթակղութիւններուն որոց արձագանգը Մամուլին հասնիլ կ՚սպառնայ, ինչպէս անցեալ օր մէկ նմոյշը տեսանք։ Շատեր իբրեւ «անմեղ զբօսանք» սկսեր էին քանի մը ղրշ.ով, բայց այսօր գլուխները տաքցած են՝ օրըստօրէական խաղամոլ գրգռումին տակ, եւ հիմակ յոյժ à la mode է խոշոր գումարներով խաղալ, անանկ որ մէկ գիշերուան մէջ քանի մը հարիւրէն մինչեւ քանի մը հազար լիրանոցներու շահու եւ կորուստի լուրեր բերնէ բերան կ՚շրջին։

Աւելի եւս ցաւալին այն է որ Հայ Տիկիններ ալ կ՚մասնակցին այս խաղամոլութեան սեղաններուն։ Կին մը, ա՛լ ո՞ք ըլլայ, որ խաղի մէջ դրամ առնելու եւ տալու կ՚վարժուի, ուրիշ ամէ՛ն բանի ալ կը վարժուի օր մը։ Ժամանակ մը պիտի գայ ուր բան մը չպիտի կրնայ զլանալ այն խաղի ընկերին որ իրեն հաճելի ըլլալու համար կ՚կորսնցնէ։ Եւ այն էրիկ մարդն որ աչք կ՚գոցէ իր կնոջ սառուկ թուղթ խաղալուն, օր մը կ՚հարկադրուի դեռ ուրիշ շատ բաներու աչք գոցելու։ Ուստի, ինչ որ ենք օր մը պիտի ըլլար ու յօրջորջուէր, այն բանն արդէն եղած թող համարի այն վայրկենէն ուր կ՚թոյլատրէ որ իր սալոնին մէջ խաղամոլութեան սեղան դրուի իր կնոջ նախագահութեամբը։ Այս մոլորած այրերն ու կիները, եթէ իրենց անպատուութիւնն արդէն ընդունած են, գոնէ չե՞ն մտածեր իրենց զաւակները, եւ իբրեւ «ընկերային պատուաւոր միջավայր» իրենց սալոններն յաճախող դեռատի երիտասարդները, զորոնք այժմէն կ՚վարժեցնեն խաղամոլութեան, խաբէութեան եւ այն անարգ tricherieներու, որոց սեւ մուրն արդէն աղտոտած է իրենցմէ ոմանց ճակատները, ինչպէս օրէ օր քամահելով կը լսենք։

Բարիզէ կ՚գրեն մեզ Մայիս 5 թուով.

—«Այս կիրակի (Մայիս 3) Ս. Պատարագի աւարտումէն յետոյ, սեղանին ամբողջ մարմինը մաքրած, վարագոյրը քաշուած, սեւ փիլոնով մը, վերջապէս տխուր հանդիսաւորութեամբ մը՝ ի ներկայութեան տասնակ մը հաւատացելոց, կարդացուեցաւ հայրապետական կոնդակը, ի մասին Դըհձըլյարցի Տէր Թադէոս Փափազեան խաչակիր քահանային քահանայագործութենէ դադրեցուցուելուն։ Թէեւ ըստ մեզ շատ լաւ տնօրինութիւն մը եղած պիտի ըլլար, եթէ Ն. Ս. Օծութիւնը, ըստ հնաւանդ սովորութեան, վանք մը ղրկեր զՏէր Թադէոս, եւ հոն ծանր ապաշխարութեան ենթարկէր զայն, քանի որ անկէ աւելի ծանր յանցանքներ ունեցողներ ԲՆԱՒ պատիժ չեն կրած։ Թադէոս Փափազեան կարգալոյծ քահանան 63 տարեկան է եւ 37 տարիներէ ի վեր կ՚քահանայագործէ։ Մեր Հոգեւոր հովիւ Տէր Վռամշապուհ քհնյ. Քիպարեան, գրեթէ արտասուալից աչօք կարդաց պատուագրին քհնյ.ին նկատմամբ արձակուած հայրապետական վճռագիրը, եւ երբ հասաւ քահանայագործութենէ դադրեցուցուելու մասին գրուած մէկ—երկու տողերուն, անշուշտ յուզուած էր որ բառերը գրեթէ կոկորդին մէջ խեղդուեցան եւ հազիւ կրցաւ աւարտել։ Շատ ծանր էր անշուշտ Տէր Վռամշապուհի նման իր կոչման գիտակցութիւնն ունեցող քահանայի մը համար, այդպիսի կոնդակի մը ընթերցումը։ Առաջնորդը չորրորդ անգամն ըլլալով սոփեր է մեր Հոգեւոր հովիւը կարդալ հայրապետական Կոնդակը, մինչդեռ Ն. Սրբազնութիւնն արդէն եւ խոչընդոտ հանդիսացաւ Բարիզի Հայ համայնքին, Հոգաբարձութեան եւ Հոգեւոր հովիւին ուղղուած հայրապետական օրհնաձիր Կոնդակին ընթերցման։ Եւ Տէր Հայրը թէեւ —ըստ իրեն— մեծաւորներուն դէմ անհնազանդ չգտնուելու, սակայն —ըստ մեզ—, առաջնորդին կողմէ, Ն. Ս. Օծութեան առջեւ նորանոր զրպարտութեանց առիթ չտալու համար, համակերպութիւն ցուցած էր Կոնդակի ընթերցման, հակառակ ժողովրդին մեծագոյն մասին փափաքանաց, որ այդպիսի Կոնդակի մը եկեղեցւոյ բեմէն ընթերցումը լաւ չէր գտներ։»

—Գասթէմոնիէէն կ՚գրեն թէ եկեղեցին առ ի չգոյէ քահանայի փակ մնալով, ժողովուրդն հոգեւոր պէտքերէ զուրկ մնացեր է. շատ անգամ մեռելներ առանց յուղարկաւորութեան թաղուեր են. հետեւաբար քահանայ մը ուզեր են Պատրիարքարանէ։ Ս. Պատրիարքն յանձնարարեց Փոխանորդարանին, որպէս զի յարմար քահանայ մը ղրկէ Գասթէմոնի։

—Պուլկարիոյ այցելու հովիւ Տ. Վահան Ծ. Վ. Յակոբեան Մայիս 1ին Ֆիլիպէէն մեկներ է Թաթար Բազարճըգ, իր այցելութիւնները շարունակելու համար։

—Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնն յատուկ նամակով մը հրաւիրած է Ս Պատրիարքը՝ Համբարձման տօնին պատարագելու Ս. Փրկչի մատրան մէջ։

—Բերա, Շիշլիի գերեզմանատան յանձնաժողովը, նկատելով որ Բերայի թաղին ընդարձակութեան եւ հետեւաբար ննջեցեալներու թիւին աւելնալութեան պատճառաւ գերեզմանատան գետինն անբաւական կ՚գտնուի այլ եւս, առաջարկեր է Պատրիարքարանին որ ասկէ վերջ Ասորիները չթաղուին նոյն գերեզմանատան մէջ, քանի որ իրենք զատ հասարակութիւն կը կազմեն եւ ո՛ եւ է յարաբերութիւն չունին Հայոց հետ։ Խառն Ժողովը օրինաւոր գտեր է այս առաջարկը, եւ այդ իմաստով զեկուցում ընել որոշեր է Ասորւոց Փոխանորդին, որպէս զի գերեզմանատուն ըլլալու համար յարմար գետին մը որոշեն ընդհուպ։

—Խորհրդի նախորդ Տեղապահ Տ. Եղնիկ Ծ. Վ. Գալըպաքեան իր պաշտօնավարութեան տեղեկագիրը ղրկած ըլլալով Պատրիարքարան, յանձնուեցաւ Տ. Գրիգորիս Արքեպ.ի քննութեան։

—Վրաստանի Եկզարքն անցեալ օր յանկարծ այցելեր է Պաթումի Հայոց եկեղեցին։ Եկզարքը մանրամասնաբար դիտեր է սաճարն եւ աղօթեր է եւ օրհնելով ներկաները, գացեր է Ռուս քահանային տունը, ուր այցելեր է յետոյ Հայոց քահանան, բարի գալուստ մաղթելու համար։

—Ուսումն. Խորհուրդն երէկ իր սովորական նիստը գումարեց Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, եւ զբաղեցաւ ի մէջ այլոց հետեւեալ խնդիրներով.—Ս. Պատրիարքը Խառն Ժողովոյ որոշմամբ յանձնարարած էր Ազգ. վարժարաններու մէջ գործածելի դասագրքերու ցուցակին վերջին պատրաստութենէն ի վեր՝ որ տեղի ունեցած էր 1894ին՝ մինչեւ հիմա վաւերացեալ եւ ընկալեալ դասագրքերու նոր մէկ ցուցակը կազմել իբրեւ յաւելուած, եւ ներկայացնել։ Խորհուրդը Ն. Սրբազնութեան հրահանգին համաձայն որոշեց նոյն թուականէն ի վեր վաւերացեալ դասագրքերու ցուցակը պատրաստել եւ ներկայել։—«Գարնան Դայլայլիկներ» անունով մանկանց երգարանին նկատմամբ կատարուած քննութեան եւ տեղի ունեցած դիտողութեանց համաձայն կատարուած բարեփոխումները ներմուծուած ըլլալով նոյն գործին մէջ, Խորհուրդն արժան դատեց վաւերացնել զայն, իբրեւ երգարան Մանկապարտէզի կարգին բաժանմանց ուսմանց համար։—Ս. Պատրիարքին յանձնարարութեան վրայ Խորհուրդն ուշադրութեան առաւ թէ ուսուցչական վկայականի մը կորսուելուն եւ ի նորոյ տրուելու պարագային խնդրարկուն պարտաւո՞ր էր կանոնական տուրքը վճարել թէ ոչ։ Խորհուրդը նկատելով որ վկայագրի մը փոխուման, բարձրացման եւ կամ կորստեան առթիւ ի նորոյ վկայական տրուելու պատճառաւ արձանագրական գործողութիւնները նոյն են, ինչ որ սեփականին կ՚ունենայ սկզբնական վկայականի մը համար, արժան դատեց որ, ինչպէս ուրիշ տեղեր ալ կ՚գործադրուի արդէն, վկայականներու կանոնական տուրքն անվրէպ գանձուի, ի բաց առեալ վկայեալ անկարողներէ։ Խորհուրդն ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ նաեւ Սարըխար Եէնի Մահալլէի եւ Թօբգաբուի վարժարանաց վերաբերեալ խնդիրներով։

—Անկայ Ապուշէխ գիւղի Տ. Յովհաննէս քհնյ. Նալբանդեան վախճանած ըլլալով, յուղարկաւորութիւնը կատարուեր է Նոր կիրակին։ Օծումը կատարեր է Առաջն. տեղապահ Տ. Գէորգ վրդ. Սալմեան։ Հանգուցեալը 65 տարեկան բարեհամբոյր եկեղեցական մ՚էր եւ հաւատարմութեամբ ծառայած էր իր Եկեղեցիին եւ շատ տարիներ Գաւառ. Կրօն. Ժողովին անդամակցած էր։

ԱԶԴ.—Թաղիս քարոզիչ Գերապատիւ Տ. Համայակ Եպսկ. Դիմաքսեան հանդերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել վաղը, Կիրակի առաւօտ, ի Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոջ Բերայի, ի հանգիստ հոգւոյ Ազն. Պօղոսեան Յակոբ էֆ.ի Հօր հանգուցեալ Շալճի Սարգիս աղա Պօղոսեանի եւ քոյրը նորոգ հանգուցեալ Օր. Եւգինէ Պօղոսեանի, եւ յետ Ս. Պատարագի պաշտօն պիտի կատարուի ի յիշատակ կենդանեաց եւ ննջեցելոց նոյն գերդաստանի։ (Կնք. Թաղ. Խորհրդոյ)

Բերա 3 Մայիս 1903

ՅԱՒԱՋԻԿԱՅ ԿԻՐԱԿԻ, Մայիս 4, Եւրեման Ս. Խաչի տօնի առթիւ վերաբերմամբ Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ Հոգեշնորհ Տ. Գնէլ Ծ. Վրդ. Գալէմքեարեան, ի հանգիստ հոգւոց դպրապետաց, դպրաց, երաժշտադասատուաց եւ համայն բարերարաց դասուն եւ յետոյ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը նախագահելով շուք պիտի ընծայէ հանդէսին եւ այս առթիւ քարոզ պիտի խօսի։

Թաղ. Խորհրդոյ Մայր Եկեղեցւոյ
Ատենադպիր Դիր—Ատենապետ
Գրիգոր Մէհրապեան Մ. Յ. Մելքեան
2 Մյ. 903, Գումգաբու

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(Շար. Մարտ Նուէրատուներուն)

Պըլէճիկի եկեղեցւոյ մէջ շրջագայած ափսէի հասոյթը տեղւոյն Առաջն. Փոխանորդ Հօր միջոցաւ 220, Մհ. Յակոբ Քէշիշեան յԻսկէնտէրունէն, Սաատուր Համամճեան մատաղագինը՝ 216ական ղրուշ. Տիկին Մարթա Կարապետ Եփէեան ի Պարտիզակ, Մհ. Ստեփան Ջամիկեան Սէօլէօզցի ի Պրուսա, Տիգրան Ռոմէսեան՝ 108ական ղրուշ. Խաչատուր Ծ. Վ. Տէր Ղազարեան Առաջն. Տեղապահ Մալաթիոյ, Գրիգոր Պարտիզպանեան, Բարեսէր Տիկին մը վասն Որբանոցի ձեռամբ Յակոբ Գորեանի՝ 100ական. Պէշիքթաշի եկեղեցւոյ մէջ շրջագայած գանձանակի Փետր. Մարտ ամսոյ հասոյթը 94, Զարեհ Եուսուֆեան նուէր հացագնի վասն Դեկտ., Յուն., Փետր. Մարտ ամսոց 80, 54ական՝ Մկրտիչ Գազանճեան, Թ. Սարըխեան. 47.50ական՝ Տօքթ. Երուանդ Իչլէմէճեան, Տիկին Զապէլ Մ. Շիրինեան յԱնկիւրա նուէր հացագնի, Տիկին Վերգին Ն. Ճէզվէճեան նուէր հացագնի. Բարեսէր Տիկին մը նուէր պատարագի ձեռամբ Յակոբ Գորեանի 40, Նիկողոս Տէր Պօղոսեան 26, Մի քանի բարեսէր ազգայինք ի Խասգիւղ ձեռամբ Տիգրան Ճիվէլէքեանի 25. 20ական՝ Տքդ. Ս. Յակոբեան, Գրիգոր Մանասաճեան Օվաճըգ, Կարապետ Եէմէնիճեան, Միհրան Հէօքելէքեան, Բարեսէր Ոմն 20, Բարեսէր Ոմն 5։ Ընդհ. գումար 13,615 ղրուշ։ (Շար.)

Մինչեւ լրագրոյ մամուլը դրուած պահուն, Կ. Պոլսոյ Գործակալութիւնն հեռագիր չէ հաղորդած մեզ։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ

ԲԱՐԻԶ, Մայիս 15.—Հանգուցեալ Գնդ. Համբէրի այրիին կողմէ Մ. Ռէնաքի դէմ բացուած դատը, որ այսօր սկսաւ Վերաքննիչ Ատեանի առջեւ, Դչ. պիտի շարունակուի։ Մ. Ռէնաք եւ Սէնէ-լ օրամիջոցէ խնդրեցին որ քննութիւն մը կատարուի 18 իրողութիւններու վրայ, որք յիշուած եւ ճշտուած են իրենց փաստաբաններուն պահանջագրին մէջ։

—Մ. Լըպօտիի ղեկաւոր օդապարիկին այսօրուան երկրորդ փորձը կատարելապէս յաջողեցաւ։

ՊՐԵՍՏ.—Ծովային նախարար Մ. Բէլլդան այսօր այցելեց նաւարանը։ Գործաւորք ջերմագին ընդունելութիւն մ՚ըրին։

ՄԱՏՐԻՏ.—Ծովային նախարարն աւարտեց այն օրինագիծը, որ Սպանիան հզօր նաւատորմով մը օժտելու նպատակ ունի։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Նովօյէ Վրեմիա յոյժ հաւանական կ՚կարծէ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ միջեւ զինակցութիւն մը, Գերմանիոյ կողմէ ամէն միջամտութիւն արգիլելու համար Մարոքի գործերուն մէջ։

ԲԵՇԴԱ.—Հունգարիոյ պատմական կուսակցութեան մէջ նոր պառակտումներ կ՚ծանուցուին։

ԲԱՐԻԶ.—Քրէտի Լիոնէ այս միջոցին կարգ մը մեծ գործառնութիւններ կ՚ուսումնասիրէ, որոց մէջ է մանաւանդ Ջուիցերիական երկաթուղւոյ 500 միլիոն պարտամուրհակներու փոխանակումը։

—Երբ Խորհրդարանը բացուի, բուռն վիճաբանութիւններ պիտի ըլլան Ալժերիոյ նախորդ կուսակալ Մ. Բէվուալի հրաժարման պատճառներուն վրայ։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Թռնս. Սէրի Դ.	Օ.Ո.	33 08
Ամէնէն բարձր գին	»	33 14
Ամէնէն վար գին	»	33 04
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	125 1½
Ամէնէն բարձր գին	»	125 75
Ամէնէն վար գին	»	124 75
Թրամվայ	»	125 —
Ամէնէն բարձր գին	»	125 —

ԲԱՑՈՒՄ Մյս. 3/16

Օսմ. Թռնս. Սէրի Դ.	Օ.Ո.	33 05
» » » »	ժամ 5ին	33 07½
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	124 75
» »	ժամ 5ին	124 75
Թրամվայ	ֆր.	122 —
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրշ.	622 ½
» պարտաթ.	ֆր.	491 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	»	260 —
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէ	»	268 —
Անատոլուի Երկթ. պրտթ.	»	518 —
» » բժնթ.	Ա.Ո.	12 35
Հելլենկ. պարգեւաւոր Թուղթ	ֆր.	420 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	492 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	— —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ.Օ.Հ.	40

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քօնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ.Ո.	2 50
» ութ օրուան	»	7 —
Ռումէլիի Երկթ. »	ֆր.	3 —

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87 23
Անգլիական ոսկի	»	110 —
Բօլ էմփէրիալ	»	90 —
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 03
Քրիմից	»	51 06
Նոր Մէթալիք	»	105 10
Ռուբլ Թղթադրամ	»	8 62

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ

Լոնտոն 3 ամիս	ղրշ.	109 —
» » » առտր. Թղթ.	»	108 7/8
» չէք	»	110 —
Բարիզ 3 ամիս Պ.ք. Թղթ.	ֆր.	23 02½
» » » առեւտ. »	»	23 07½
» չէք	»	22 87½
Վիեննա չէք	քուրօն	21 80
Պերլին չէք	մարք	18 63
Օտեսա չէք	րուպլ	8 61

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Մյս. 15

Օսմ. Թռնս. Սէրի Բ.		Ա.Ո.	60 —
» » » Դ.	բաց.	»	30 —
	գոց.	»	30 —
» » » Գ.		»	32 12
Օսմ. Կայս. Պանքա		»	14 —
Եգիպտական միացեալ		»	107 —
Այտընի Երկաթուղի		»	14 37
Անգլ. Քոնսոլիտէ		»	92 18
Փոխառութիւն Գասապա		»	89 50
» Հելլենական	1881	»	42 50
» »	1884	»	42 50
Մօնօբօլ	»	»	44 50
Պուլկր. Փոխառթ.	1888	»	93 —
» » նոր	1892	»	92 50
Փոխան. Բարիզի վրայ		»	25 37½
Թրանսվալ		»	4 08—
Դրամազեղչ			4 —

ԲԱՐԻԶ, Մյս. 15

Օսմ. Թռնս. Սէրի Դ.	բաց.	Ա.Ո.	30 50
	գոց.	»	30 50
» » » Գ.		»	32 77
Ռումէլիի Երկաթուղի		ֆր.	128 —
Օսմ. Կայս. Պանքա		»	601 —
Օսմ. Մաքս. Նոր Փոխառ. 4%		»	478 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%		»	98 05
Քրէտի Լիոնէ		»	1080 —
Պանք տը Բարի		»	1107 —
Սպանիական արտաքին		»	88 80
Իտալական Ռանթ		»	103 80
Թրանսվալ		»	120 50
Չէք Լոնտոնի վրայ		»	25 175
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի			3 --

ՊԵՐԼԻՆ, Մյս. 15

Անատոլուի Երկ. պարտաթ.	մարք	103 50
» » բաժնթ. 60%	»	98 20
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	132 —
Օսմ. Թռնս. Սէրի Դ.	»	31 —
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 290
Դրամազեղչ		4 —
Չինաստանի փոխառութիւն 1903		91 70

ՎԻԵՆՆԱ, Մյս. 15

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95 27
» Լոնտոնի վրայ	»	238 70
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	118 50
Օսմ. Ռէժի	»	343 —
Դրամազեղչ		3 ½

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (12)

ՎԱՆԻՆՔԱ (*)

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԻՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Լիզօր եւ երկու ծառաները դեռ չէին հաւատար, թէեւ իրենց աչքովը կ՚տեսնէին ու իրենց ականջովը կ՚լսէին։ Գաւաթներն երկնցուցին ծանր ծանր։ Իվան ալ վերջին ծայր լրբութեամբ իր գաւաթն երկարեց Վանինքայի, որ ամէնուն գաւաթը լեցուց։—Օ՛ն, բարեկամներս, խըմեցէք իմ առողջութեանս համար, ըսաւ Վանինքա, երբ անոնք դեռ կ՚վարանէին խմելու։

Այսքան արտօնութիւն, քաղցրութիւն, ժուժկալութիւն տեսնելով ազնուական աղջկան մը վրայ, ամենքը միաբերան «հուրրա՛» գոչեցին։ Վանինքա նորէն լեցուց գաւաթները։ Յետոյ շիշը սեղանին վրայ դրաւ եւ ըսաւ.—Լմնցուցէք ասիկա։ Մենք, այս կայսերական տիրոջ արտօնութեամբ, պիտի սպասենք սա վառարանին անկիւնը, մինչեւ որ ձեան փոթորիկը դադրի։

Լիզօր ոտք ելաւ եւ աթոռները մօտեցուց վառարանին, սակայն գինովութենէն եւ կամ թէ Վանինքայի բերած օղիին մէջ աֆիօնի ոգի խառնուած ըլլալուն, աթոռին վրայ ինկաւ քանի մը խօսք թօթովելով.—Ձեր տեղէն մ՛ը շարժիք եւ խմեցէք, բարեկամներս, ըսաւ Վանինքա։

—Ի՞նչ դիտաւորութիւն ունիք, հարցուց Անուշկա։

—Հիմա կ՚տեսնես, պատասխանեց Օրիորդը։

Շատ չքշած, Իվան եւ երկու մուժիքներն ալ կայսերական տիրոջ վիճակին ենթարկուեցան եւ անզգայ պառկեցան։ Վանին-

(*). — Բշ. օրէն կ՚շարունակենք տպագրել ՓՈՂՈՑԻ ԵՐԳՉՈՒՀԻՆ։

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՈՆԿՐՈՒԱԶ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1857 ԻՆ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿՈՎ. ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Ի ՊՈՒՏԱՓԷՍԹ

ԿԵՆԱՑ ԲԱԺԻՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ՎՃԱՐՈՒԱԾ 332,000,000 ՖՐԱՆՔ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ 114,000,000 ՖՐԱՆՔ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԳՈՒՄԱՐ 461,035,390 ՖՐԱՆՔ

Սոյն Ընկերութեան պայմանները՝ Թուրքիոյ մէջ գործող միւս ընկերութեանց պայմաններէն, ԱՄԵՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐՆԵՐՆ ԵՆ։

Ընկերութիւնըջնջ՛ապահովագրէ խիստ օգտակար պայմաններով եւ ամենչեւ գիներով. — ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ի դէպ մահու և կենաց՝ չնորաժնի մասնակցութեամբ և երաշխաւորեալ տոկոսի՝ տոկերով, որպէս նաեւ ալլեանց դրամօժիտի ու մանչ տղայոց դրամագլխի կազմութեան, և յետ զանձելի տարեթոշակներու։

ԿԱՐԺԷ ՈՐՐԵՄՆ ԱՅԼՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԵԼԷ ԱՌԱՋ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՆ ԱԶՔԷ ԱՆՑԸՆԵԼ

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար, դիմել Ընկերութեան Ընդհանուր Գործակալութեան։

Ինք–Գործակալութիւն
Ղալաթիա, Ինայէթ խան, Թիւ 10, Օսմ. Պանքային դիմացը

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆ Է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ ՈՒ ՁԵՌՆՀԱՍ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ Կ'ՓՆՏՌՈՒԻՆ.

Ընդհ. Գործակալ բովանդակ Թուրքիոյ
ՈՐԴԻՔ Ն. ՊԱՌՆԱԴԱՆԻ
ՊՈԼԻՍ ՊԱՌՆԱԹԱՆ ԽԱՆ

ՇԻՖԱ ԽԱՍԹԱՀԱՆԷՍԻ
ՎԷ ՏՈՔԹՈՐ ՕԲԷՐԱԹԷՕՐ ՍԻՒՐԷԵԱ ՓԱՇԱ

Շիֆա խասթահանէսինտէ մէտավի օ-լունան խասթալարըն ըսթըրահաթընը պիր գաթ տահա թէէմին իտիլմիշ վէ պու սու-րէթլէտէ իսթիֆլալ տավաթը խայրիէի հազրէթը բատիշահիէ վէսիլէ օլմագ իւզ-րէ տօքթոր օբէրաթէօր Սիւրէեա փաշա Գոտը քեօյինտէ չայիր քեաթիպի մէսիրէ-սինտէ խասթահանէէ պիր չիւպէ քիւշատ իթմիշտիր։ Խասթահանէտէ հէր տիւրլիւ խասթալըգլար թէտավի օլունտուղը կիպի կէզլէ գատընլարա մախսուս այրուճա պիր հէր թահսիս իտիլէրէք տահի սուրէթտէ խասթահանէնին գասիէսի մատամ Հընա-զանդըն նէզարէթի ալթընտա պուլունտը-րըլմագտա տըր, լիւզումինտէ խասթահա-նէ իտարէսի արզու իտիլէն Թապիպ վէ լավումլարը ճէլպ իտէր։

Խասթահանէտէ խասթալարըն հէր տիւր-լիւ իսթիրահաթը թէէմին իտիլմիշ օլուպ միւրաճաաթ իտէնլէր հէր ճիհէթլէ մէմ նուն օլաճագլարը աչըքտար տըր։

Խասթահանէտէ հէր կիւն վագթը մու-այյէնտէ միւթէխասսըս աթըպպա միւ-րաճաաթ իտէն խասթէկեանը գապուլ վէ թէտավի իտէր։ Յուգարա վէ միւհթա-ճին մէճճանէն մուայէնէ իտիլուր վէ իգ-թիզա իտէրսէ խասթահանէտէ տէ եաթը-րըլըր։ Խասթահանէտէ հէր տիւրլիւ ա-մէլիեաթ քէմալը մուաֆֆագիյէթլէ իճրա ի-տիլուր։

Խասթալար խասթահանէյէ այիտ խու-սուսի արապա իլէ նագլ իտիլէրէք իսթի-րահաթլարը պիր գաթ տահա թէէմին ի-տիլմիշ տիր։ 5—1

ԽԱՋԻՆԷԻ ԽԱՍՍԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսէ Շահանէյէ միւլքիյէ օլունաճագ գալըն վէ ինճէ տէէրիգան իլէ քէրբաան չէհրը հալըն իւչիւնճիւ ճա-մա իրթէօր կիւնի 100 տէ իւչիւ պիլ գա-պալ իճրա գըլընաճագընտան ի՛թալաճ Թալիպ օլանլարըն Թէլճիմէթ ազչէսինի վէ եա միւֆէպէր քէֆալէթնամէյի միւս-թաւսըպէն եէվմը մէզքիւրտէ Նիհալէթ սաաթ տօգուզա գատար Խազինէի ճէլի-լէի միւչտէրիլէ յէ այա կէլմէլէրի իլան օլու-նուր։

4 Մայիս 319 2—1

Կ'ՑԻՆՑՑՆԵՆՔ յարգոյ և արգոսանան բաժանորդներուն թէ յաջորդ Դ. Էջին մէջ ծանուցուած ցինքի ԱՄԲՈՂՋ վճարեալ են։ Անոնք որ ինչպէս որ կ'ունենան, նամակի կամ վճարելի թուղթ կամ ...ունենք մեզ վճա-րել կ...ն, ՊԱԿԱՍ ԹԵՐԹ կ'ընդունին, —Օգուր ...ունեցող ...ներ։

ԳԱՒԱՌԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ մեր բաժանորդներուն կ'յիշեցնենք թէ ՀԱՍՑԷԻ ՓՈ-ՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար երկու ղրչ.-ի նամակի թուղթ անհրաժեշտ է։ Առանց թէ ոչ, հին հասցէն ԱՆՓՈՓՈԽ Կ'ՄՆԱՅ։

LANCASHIRE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ

ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Ռոյալ Անգլ. Ընկերութեան հետ ձուլուած.

Դրամագլուխ և պահեստ ամբողջ վճարուած 12,000,000 Անգլ. ոսկի.

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՔ՝

Լիվըրբուլ, 1 North John St.

Լոնտոն, 28 Lombard St. E. C.

Ընկերութեանս ակզբունքն է փութալ առ միջակային և արագ...

ԱՆՔԱՀԱՆԱՅ

վճարում որով ամբողջ վաճառականաց վըս-տահութիւնը գրաւած է։

Ընդհանուր Գործակալք Թուրքիոյ ՊՕՆՏ ՍԷԼԼԸՐ Եւ Ընկ.
Բիւյիւք Թիւնէլ Խան, Ղալաթիա.

ԱՆՏ. ԹԷԼԵԱՆ
Փոխ–Գործակալ ի Պոլիս
Ալեմտաք Խան, Թիւ 11 և 12.
Փոխ–Գործակալ յԱդրիանապոլիս, ՍԱՀԱԿ ՊԱՐՈՆԵԱՆ Իքիպարուլ Խան.
Ուրիշ Փոխ–Գործակալութիւններ Թուրքիոյ ամեն քաղաքաց մէջ.

ԹԷՄՋ ԷՆՏ ՄԷՐՋԻ

Ալխոյեան հայերէն ծովային ապահովագրական ընկերութիւն

Դրամագլուխ	2,000,000	Անգլ. Ոսկի
Պահեստի գումար	1,055,000	» »
Տարեկան հասոյթ	500,000	» »

Կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ ապրանք և դրամադրամ ծովային արկածոց դէմ. —Գիները խիստ չափաւոր։

AGENTS: —Bond Sellar & C°

ՊԱԼՔԱՆ

ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՍՈՖԻԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ, ՊԱՀԵՍՏ ԵՒ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ ՖՐԱՆՔ 7,500,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

1899ի ապահովագրութեանց գումարն է 19,534,276 ֆր։ Ամբողջ կեանքի վրայ և խառն ապահովագրութիւն, կըկին դրամագլխով, տղոց օժտի դրամագլուխ այլ և այլ կարգադրութիւններով, չափաւոր տոկոսով ու նպաստաւոր պայմաններով։ Մէկ տարուան ապահովագրութենէ յետոյ ապահովագիրն անվիճելի կ'դառնայ։ Ընկերութիւնն ո՛ և է տարակուսելի չըներ ապահովագրեալին անձնապահութեան, ժանամարտի, ամէն կողմ ճամբորդելու պարագային, եթէ տուանց խմաց սպրոսուելու ալ կատարուի։ Նմանապէս ո՛ և է տուգանք ու տոկոս պահանջուի։

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ներկայ ապահովագրութեանց գումարն է 460,267,203 ֆր.։

Դանձուած ապահովագին 1,433,965 ֆրանք։

Ապահովագրութիւն փայտաշէն ու քարուկիր շէնքերու, կարասիներու և ապրանքներու՝ նպաստաւոր պայմաններով։

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն վաճառքներու, չոգենաւերու մասին, աշխարհիս ո՛ր կողմն ալ ուղեւորին։

1896ի շահաբաժինն է 18½%, 1897ինը՝ 18%, 1899ինը՝ 18% և 1899ը՝ 16%։

Ընկերութեան դրամատուներն են ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ Կ. Պոլիս, ԱՆԿԼՕ–ԱՒՍՏՐԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ Լոնտոն, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ Սոֆիա։

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ։

Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, Օսմ. Պանքային քով, Թահթիլաքալէ խանը առաջին յարկ։

Գաւառաց համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կ'փնտռուին։

ՏՕՔԹ. ՄԱՀԷԻ ՄԷԿ ՆԱՄԱԿԸ

Կ. Պոլսոյ Գաղղ. զօսպիտալի նախորդ բժիշկ եւ Բարիզի Բժշկական Ակադեմիին Թղթակից, համբաւեալ Տօքթ. Մահէ հետեւեալը գրած է 1893, Օգոստոս 12 Թուականաւ։

Սիրելի պարոն,

Բազմաթիւ հիւանդներուս, գլխաւորապէս անարիւն տղոց, հիւանդութենէ ապաքինող անձանց, դժուար աղջիկներու, տկարակազմներու, թոքախտաւորներու եւ թոքախտէ բռնուելու ատաւխան հիւծողներու յանձնարարեցի ձեր ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ, եւ բարեբաղդ եմ ներկայիս ծանուցանել ձեզ որ, մինչեւ այժմ կիրառուած եղած այն եւ չատ նպաստեց անոնց առողջութեան։ Ձեր այս գեղը գիտուն կը խմեն ամէն հասակէ անձինք, անոր համար որ խիստ քաղցրահամ է եւ ամէն ստամոքսի կը յարմարի. ասկից զատ առաջին աստիճանի կազդուրիչ ըլլալով, գործածողներ շուտով կուժովնան ու կը զօրանան։ Վստահ եմ որ ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէ բժշկական աշխարհին իր անվրէպ ազդեցութեամբ։

Ընդունեցէք եւն.
ՏՕՔԹ. Ժ. ՄԱՀԷ

Ինչպէս վերոյիշեալ նամակն ալ կը հաստատէ, ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ իր խնամուած բաղադրութեան չնորհիւ աքանչելի դեղ մ'է, որուն նմանը եւ ոչ մէկ տեղ, ոչ իսկ Բարիզի մէջ յաջողած են պատրաստել մրցակիցները։ Արիւնը մաքրելու, կազմուածքը զօրացնելու համար եզական դեղ մ'է այս գինին։ Բիչ ժամանակուան մէջ ապահովապէս կը բուժէ ամգրանութիւնն, անարիւնութիւնը, թուլի գիղձերուն (պէզ) ուռեցքը, խուլը (սըրաճա), մարմնի հիւանդութիւններն ինչպէս էկզամա, պալարներ եւն։ Նոյնպէս անհրաժեշտ է նաեւ ջերմէ (սըթմա) ապաքինողներուն եւ արբունքի հասնող օրիորդներուն։ ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ իր զօրաւոր բաղադրութեան չնորհիւ քիչ քանակով մեծ արդիւնք առնելով կ'ազդէ, երկու հարերէ առաջ կէս կամ մէկ պզտիկ գաւաթ առնել բաւական է։

Կը ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու դեղարաններն ու դեղի մթերանոցներուն մէջ.

QUINA-LAROCHE

ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇ

Ստամոքսի հիւանդութիւններուն դիմադրելու համար, բժիշկները չատ անգամ կ'ստիպուին կազդուրիչ դեղերու դիմել, և ընդհանրապէս Քինքինայի նախապատուութիւն տալով զայն կամ գինիի և կամ ոգիի ըմպելիքի մէջ լուծելով կուտան։

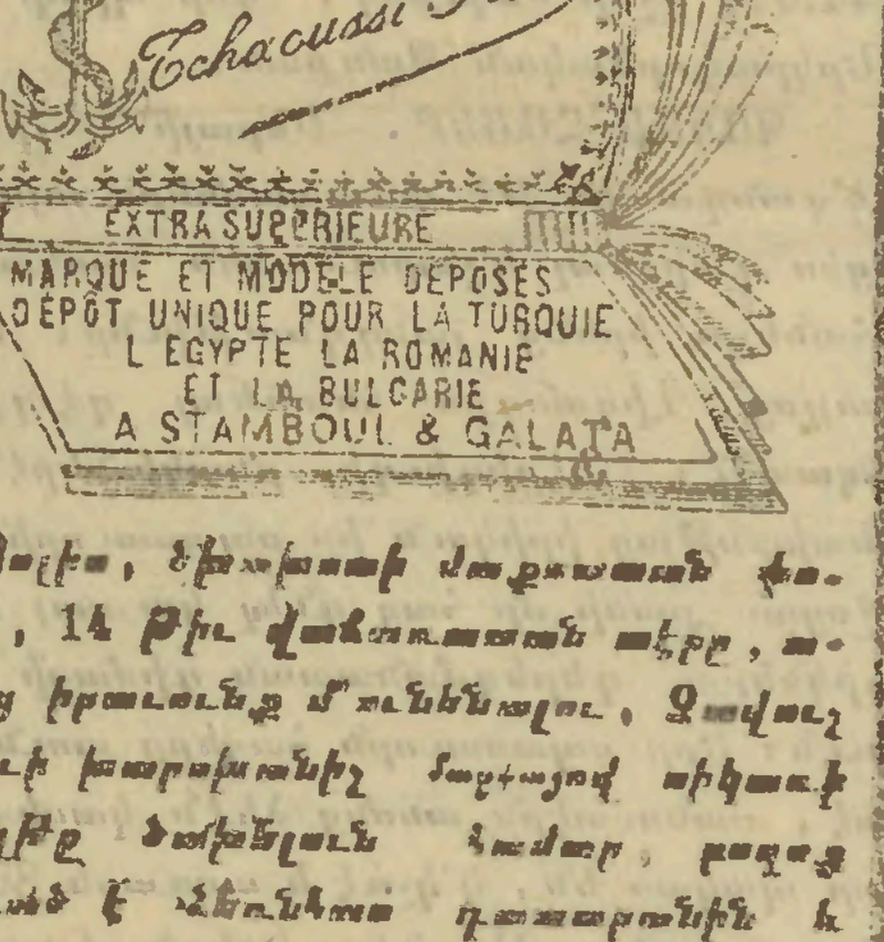
Աւելորդ է զովեստ կարդալ Քինքինայի, որովհետեւ բժիշկներն ամէն օր կ'գործածեն զայն և հետեւաբար չենք կարծեր որ անոր բուժիչ զօրութիւնն ու հրաշալի ազդեցութիւնը չգիտցողներ գտնուին։ Կարևորն այն է սակայն որ իբր Քինքինայով պատրաստուած դեղ ծախուածներէ չատեր՝ զուրկ են Քինքինայէն սպասուած բուժիչ յատկութիւններէն, անոր համար Քինքինայի ազդեցիկ հիւթը կեղեւէն զատելու, տանելու արուեստը գաղտնիք մ'է չատերուն համար։ Մինակ ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇ բուսած դեղն է որ կատարելապէս կը պարունակէ իր մէջ Քինքինայի բուժիչ հիւթն ու այծ տուող ազդեցութիւնը. և չկայ դեղ մը որ ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇԻ չափ այծ տայ մարմնոյն։

Տղոցկան կիներու տկարութեան, ստամոքսի տկարութեան և վատառժութեան համար աքանչելի դարման մ'է ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇԸ։ Կ'բուժէ նաև տենդերը, տենդայինութեան ամէն տեսակն հիմնապէս ու արագապէս բուժելու համար պէտք է գործածել ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇԻ ՊՈՂՊԱՏԱԽԱՌՆ տեսակը։ Մէկ խօսքով այծ տուող ամէնէն զօրաւոր դեղը Քինա Լառօշն է։ Կեղծերէն զգուշացէք։ Դեղարաններէն ու մթերանոցներէն առնելու ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇ փնտռեցէք. 26–15

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ՈՐՆ Է ԵՒ ՈՒՐ ԿԱՐԵԼԻ Է ԳՏՆԵԼ

Բ...ն Չ...ու Օ...ի ...ի ...ը

Պոլիս, Ենիջամի Մաքսաւան փողոցը, 14 Թիւ վաճառատան մէջը, առանց կրկնելու մ'ունենալու, Չավուշ Օղլուի խարխանիչ հաղթայով ծխախոտ Թուղթը ծխելու համար, բաղդ տրուած է հեռանալ ... և միւս կաղմէ Հանրագիտ չնորհեան նախորդութենէն «Նրկին խարխու» վաճառանիշը գործածելու արտօնութիւն տուած է։ Կեղծերէն զգուշանալու համար պէտք է դիմել Պոլիս, Ալեմտաք–Հանտան, Ճէտիտ խան, Թիւ 24 վաճառատունը, և աւետագրութիւն ընել «Նրկին խարխու» վաճառանիշին և 24 թիւին։ 1

ԱՐՑՕՆԱՏԷՐ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Պոլիս, Նº 23, 25, Պապը Ալի Ճատտէսի

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրբուլ, Մէնչէսթըր, Սև ծովու և Պոլսոյ միջև բեռնող շոգենաւեր

ՃԱՄԲՈՐԴ ՓՈԽԱԴՐՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Անուն	Թոնօ	Անուն	Թոն.
(Շինուելիք)	4000	Թէյպըր	3000
Րամիսիս	3500	Կասքօնի	1500
Մեմֆիս	3500	Կիէն	1500

Այս չոգենաւեր չատ հանգստաւէտ են, նաւուն մէջտեղ ընդարձակ խցեր ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին և Տեսչուհի ունին կին ճամբորդներու համար։

ԱՊՐԱՆՔ ՓՈԽԱԴՐՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Անուն	Թոնօ	Անուն	Թոն.
Մէոիս	5000	Էմէյսիս	3200
Ֆայէլի	4500	Ֆէրօս	3000
Նայլօքըրիս	4200	Թիպօ	2500

Այս չոգենաւերը սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն Բ. կարգի համար, բայց Տեսչուհի չունին։

Կ'խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց համար իրենց հրահանգները տան մինչեւ չոգենաւին ելած օրը։ Երկրորդ օրուան մնացածներն անընդունելի են։

Լիվըրբուլէն Պոլիս կամ Աղեքսանդրիա Ա. կարգին գինն է 15 ոսկերլին, և Բ. կարգինը՝ 11 ոսկերլին։ Ապրանքներ կ'ընդունուին ուղղակի տարուելու համար Ամերիկայի և Եւրոպայի նաւահանգիստներն և Աւստրալիա։

Դիմել առ Ժ. Վ. Ուիթօլ և Ընկ. Գործակալք
Ուիթօլ խան, Պահճէ գափու, Պոլիս
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ ԸՆԿ.
31 Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ.

ՊԱՅՄԱՆՔ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ	6 Մեճ
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ »	3 »
ԵՌԱՄՍԵԱՅ »	1½ »
ՁԵՌՔԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ	20 Փր.
Բուդ լոքալով	19 ղրշ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » »	3 Մեճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	36 Ֆր.
» ՎԵՑԱՄ. 18 ԵՌԱՄՍ.	9 Ֆր.

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ
հաստ թուղթի վրայ 40 ՖՐ.

ԱՆԳԼ ԼԻՐԱ 119 ղրշ. — 20 ՖՐ.ՆՈՅ 94½ ղրշ. — ՔՐԻՄԻՑ 55 ղրշ.

Նոյն պայմանք Կ. Պոլսոյ եւ Գաւառի համար։ ՄԻՇՏ ԿԱՆԽԻԿ

Թղթատարութիւնը՝ մեր վրայ։

Նամակի համար կ'ընդունուին՝ 20 հատ 1 ղրշ.ով բաժնեգին համար 20 ղրշ է հաշւում։

Հասցէի փոփոխման համար անհրաժեշտ է ղրկել երկու ղրշ.։

Դրամն առաջուց ծախսին և ռհիւթ տարբերութեան առաջուց վրայ են։

Պոլսոյ և գաւառի մէջ, ո՛ւր կ'ղրկուին, կ'ըլլայ է փոխարէն Տպարանի պաշտօնական Բիզին՝ առաքումը Տնօրէնէն, առ ինչպէս Լէպէրէն ...ն ...։

քը խոկոյն ոտք ելաւ եւ իր բոցավառ աչքերը սեւեռելով այս թշուառ մարդոց վրայ, անոնց անունները առաւ, բայց պատասխան չառաւ։ Այն ատեն ձեռքերն իրարու զարկաւ ուրախութեամբ, կապելային մէկ անկիւնը գնաց, գրկաչափ մը յարդ առաւ եւ անկիւն մը դիզեց։ Միւս անկիւններն ալ այսպէս յարդ դիզեց։ Յետոյ վառարանէն կիսավառ փայտ մ'առնելով չորս անկիւններուն յարդերը բռնկեցուց։ Աննուշքա, որ զգացած էր կեղծն ջղագարի պէս եղած էր, —Ի՛նչ կ'ընէք, Օրիորդ, պոռաց, ջանալով արգիլել։

—Գաղտնիքս այս աճիւնին տակ պիտի թաղեմ, պատասխանեց Վանինքա։

—Եղբա՞յրս, ո՛հ, խեղճ եղբա՞յրս, պոռաց սպասուհին։

—Քու եղբայրդ թշուառական մ'է, վա՛տ մ'է, որ թշնամութիւն ըրաւ մեզ, եւ եթէ չմեռցնենք զայն, մենք պիտի մեռնինք։

—Վա՛հ, եղբայրս, վա՛հ խեղճ Իվանս։

—Եթէ կ'ուզես, դուն ալ միասին մեռիր, ըսաւ Վանինքա ա՛յնպիսի ձեւով եւ ժպիտով որ եթէ Աննուշքա կրակին մէջ նետուէր, Վանինքա չատ գոհ պիտի ըլլար։—Կրա՛կ կայ, կրա՛կ կայ, պոռաց Աննուշքա։

—Դուրս ելնենք ուրեմն, Աննուշքա, ըսաւ Օրիորդն եւ քաշքշելով տարաւ նը սաղելու ատրճանին եկած աղջիկը, դուռը կղպեց եւ բանալին հեռուն, ձիւներուն մէջ նետեց։—Աստուծոյ սիրուն, տուն երթանք, տուն երթանք, պոռաց Աննուշքա։ Ա՛հ, այս սոսկալի տեսարանը չեմ կրնար դիտել։

—Պէտք է կենանք, հրամայեց Վանինքա եւ արտասովոր ոյժով մը բռնեց սպասուհին թեւէն եւ արգիլեց անոր մեկնումը։ Պէտք է կենանք, մինչեւ որ կապելան անոնց վրայ փլի եւ մինչեւ որ համոզուինք թէ անոնցմէ մին չազատեցաւ։

—Աստուա՛ծ իմ, պոռաց Աննուշքա, ծունկի գալով, դուն ողորմէ իմ տարաբախտ եղբօրս, զի առանց զղջումի պիտի ներկայանայ Բեզի։

—Այո՛, այո՛, աղօթք ըրէ, ըսաւ Վանինքա։ Աղօթքն աղէկ է, իմ դիտաւորութիւնս անոնց մարմինը միայն այրել է եւ ո՛չ թէ հոգին։ Ուզածիդ չափ աղօթէ՛։

Վանինքա ոտքի վրայ կեցած էր եւ Աննուշքա կ'աղօթէր ծնրադիր։ Բոցերուն նշոյլը կ'լուսաւորէր Վանինքայի երեսը։ Հրդեհը չատ չտեւեց, զի կապելան փայտաշէն էր, և հովն ուժգին ըլլալով կըրակն հրահրած էր։ Վանինքա կ'դիտէր անձկութեամբ։ Կ'վախնար որ այրողներէն մին կիսավառ վիճակի մէջ դուրս չփախչէր։ Այն սոսկալի ձայն գիչերուան մէջ, կապելային օգնութեան հասնող մը չեղաւ։ Վերջապէս տանիքը փլաւ, եւ Վանինքա ապահովուելով, ապարանքին ճամբան բռնեց եւ առանց տեսնուելու ներս մտաւ, որովհետեւ Աննուշքա արտօնեալ էր ուզած ատեն ներս մտնելու կամ դուրս ելնելու, և ասոր համար բանալի մ'ունէր քովը։

Ցաջորդ օրը, բովանդակ Բեդերսպուրկի մէջ կապելային հրդեհին վրայ միայն կ'խօսուէր։ Աճիւններուն մէջէն հանեցին չորս ածխացած դիակներ։ Եւ որովհետեւ Զօրավարին երեք ծառաներն այն գիշեր տուն դարձած չէին, ուստի հասկցուեցաւ որ այն երեք այրուողներն Իվան, Տանիէլ եւ Ալէքսի էին։ Իսկ չորրորդն ըլլալու էր Լիզոր։ Ո՛չ ոք գիտցաւ այս հրդեհին բո՛ւն պատճառը։ Կապելան հեռուն էր և ձեան փոթորիկն այնքան սաստիկ որ փողոցներուն մէջ հանդիպող եղած չէր Վանինքայի և Աննուշքայի։ Օրիորդը չափազանց վստահ էր իր սպասուհին գաղտնապահութեան վըրայ։ Ուրեմն գաղտնիքը թաղուած էր Իվանի հետ։

Սակայն, երկիւղին տեղ խղճահարութիւնն սկսաւ տանջել Վանինքան։ Այս աղջիկը թէեւ վտանգին առջեւ արի էր, բայց իր ոճրին յիշատակն անհելի տանջանքներու մատնեց զինք։ Խորհեցաւ որ մեծ թեթեւութիւն պիտի զգար եթէ քահանայի մը խոստովանէր։ Ուստի, առաջքին քահանայի մը խոստովանեցաւ ամէն բան։ Այս եղեռնական պատմութիւնը սարսափ պատճառեց քահանային։ Աստուծոյ ողորմութիւնն սրբազան անհուն, անսահման է, բայց մարդուն ներողամտութիւնը սահման մ'ունի։ Քահանան չկրցաւ արձակում տալ Վանինքայի, որուն խնկքը գլխէն գնաց։ Եթէ արձակում չառնէր, պիտի չկրնար հաղորդուիլ։ Այս պարագան ուշադրութիւն գըրաւելով, տեսակ տեսակ կասկածներու տեղի պիտի տար, եւ պիտի ըսուէր թէ Վանինքա անլուր յանցանք մը կամ գաղտնի ոճիր մը գործած էր։ Քահանային ոտքին փարելով, Վանինքա չատ աղաչեց որ իր խստութիւնը մեղմացնէ գոնէ իր ընտանիքին սիրուն, զի իր անպատուութիւնն իր գերդաստանին եւ իր հօր անպատուութիւնը պիտի ըլլար։ Բարի քահանան խորունկ մտածումներու մէջ թաղուեցաւ, և վերջապէս կարգադրեց որ Վանինքա ուրիշ աղջիկներու հետ պիտի մեկնէր Հաղորդութեան, բայց մասնակից պիտի չըլլար, եւ քահանան բառ սովորութեան պիտի ըսէր — Ապաշխարէ՛ և աղօթէ։ Ամէնքը պիտի կարծէին թէ Վանինքա ալ միւս աղջիկներուն պէս մասնակցած էր Հաղորդութեան։ Քահանան ասկէ աւելի չնորհ մը չկրցաւ ընել։ Այս խոստովանութիւնը տեղի ունեցած էր ժամ 7ին, եւ եկեղեցին մթութիւնն երկուքին ալ սարսափ պատճառած էր։ Քահանան իր տունը դարձաւ տժգոյն եւ դողդողուն։ Նրեցկինը, Էլիզապէթ, առանձին էր։ Արինա անուն ութամեայ աղջիկը քնացնելով, քահանային կ'սպասէր։ Երբ անոր դէմքը տեսաւ, սոսկալի ճիչ մ'արձակեց, զի անճանաչելի երեւոյթ մ'առած էր։ Քահանան չատ աչխատեցաւ համոզելու կինը թէ երկիւղալի բան մը չկար, բայց լեզուին թոթովանքն եւ ձայնին դողը սաստկացուցին կնոջ զգացած վախը։ Ուզեց հասկնալ պատճառը, ինչ որ ըլլար։ Աղջի իրիկուան իր հօր առողջական վիճակին վրայ անհնպաստ լուր առած էր։ Ուստի կարծեց որ գէշ լուր մը եկած էր։ Այն օրն երկուշաբթի էր, և Ռուսք չարագուշակ օր մը կ'նկատեն զայն։ Եւ յետոյ, Էլիզապէթ, առտուն տունէն դուրս ելած ատեն, հանդիպած էր սեւագեստ կնոջ մը, որ տխուր նշան մ'էր։ Երեցկինն սկսաւ լալ ու ողբալ, և քահանան ի զուր ջանաց համոզել թէ իր յուզման պատճառն ուրիշ բան էր։ Կինը չատ բռնանալեց իր ողբերն այնքան սրտայոյզ կերպով որ երեցը չկրցաւ դիմանալ եւ ըսաւ թէ իր յուզուելուն պատճառն էր անօրինակ ոճիր մը զոր լսած էր խոստովանութեան մը մէջ։ Կինը կարծեց թէ դիտմամբ յերիւրուած էր այս պատմութիւնն եւ իր վիշտն հանգարտելու տեղ աւելի նաստկացաւ։ Արցունքները դադրեցան, բայց սոսկալի ջղաձգութեան մը ենթարկուեցաւ։ Այն ատեն քահանան երդում ընել տուաւ կնոջը մարդու չյայտնելու համար եւ խոստովանանքի գաղտնիքն երեւան հանելու ոճիրը գործեց։ Էլիզապէթի ողբերէն արթնցած էր Արինա եւ բոլոր խօսակցութիւնը մտիկ ըրած։ Ահա այսպէս երեւան ելաւ Վանինքայի ոճիրը։

Վերջապէս Հաղորդութեան առնելու օրն եկաւ։ Ս. Սիմոն եկեղեցին բարեպաշտներով լեցուած էր։ Վանինքա դասին վանդակապատին առջեւ ծնրադիր կ'աղօթէր։ Իր ետեւը կեցած էին հայրն ու Թիկնապահներն և անոնց ետեւը՝ ծառաները։ Արինա ևս իր մօր հետ եկեղեցի եկած էր։ Հետաքրքիր աղջկան ուզեց տեսնել Վանինքան, զի այն գիշերն ուր քահանան իր սրբազան պարտաւորութիւնն առաջնուր ընելով խոստովանութեան գաղտնիքն երեւան հանած էր, Արինա բազմիցս լսած էր Վանինքայի անունը։ Մօրն աղօթած միջոցին, անոր քովէն բաժնուելով եւ բազմութեան մէջէն անցնելով դէպ ի դասը գնաց։ Զօրավարին ծառաներն արգիլեցին։ Սակայն Արինա, որ անպատճառ տեսնել կ'ուզէր Վանինքան, դիմադրեց եւ անցնիլ ուզեց։ Ծառաներէն մին հրմշտկեց աղջիկն որ ինկաւ, գլուխն աթոռի մը զարկաւ և արիւնն սկսաւ հոսիլ։ Ոտք ելնելով պոռաց.—Դո՛ւն ալ կապելան հրդեհող աղուական Օրիորդին մաժիկներէն ես։

Պատարագի միջոցին եղաւ այս դէպքը։ Խորին լռութեան մէջ բարձրաձայն արտասանուած այս խօսքերը լսուեցան։ Ուրիշ ձայն մը պատասխանեց անոնց։ Վանինքա՛ն էր որ նուաղեցաւ ու ինկաւ։

* * Ցաջորդ օրը, Զօր. Զէրմայիլօֆ Բաւել Ա. Զարին հաղորդեց այս սոսկալի պատմութիւնը, զի Վանինքա, խղճահարութենէն դրդեալ, ամէն բան յայտնած էր իր հօրը։ Զարն այս տարօրինակ խոստովանութենէն ետքը, բաւական մտածեց և յետոյ սա վճիռը գրեց թուղթի մը վրայ. «—Քահանան աստիճանազուրկ ըլլայ եւ Սիպերիա աքսորուի, խոստովանութեան գաղտնիքն երեւան հանելուն համար։ Կինն ու աղջիկն ալ անոր հետ Սիպերիա ղրկուին։ Սպասուհի Աննուշքա ալ աքսորուի, աղջկան վիճակն ու ընթացքն հօրմէն ծածկած ըլլալուն համար։ Զօրավարը կ'յարգեմ և անոր կ'կարեկցիմ ու կ'վշտակցիմ։ Գալով Վանինքայի, ես ալ չեմ գիտեր թէ ի՛նչ պատիժ տամ, վասն զի դուստրն է այնպիսի մէկու մը որ իր բովանդակ կեանքը նուիրած է ինծի եւ կառավարութեանս օգտին։ Միւս կողմէ, աղջկան ոճիրն այս կերպով երեւան ելնելը կ'արգիլէ զիս խիստ պատիժ մը ենթարկել զինք։ Ուստի իրեն կ'թողում պատիժն ընտրութիւնը։ Եթէ ես լաւ կը ճանչնամ այս աղջիկը, գիտեմ թէ ինչ պիտի անօրինէ իրեն համար։»

Զարը Զօրավարին տուաւ այս թուղթն և հրաման ըրաւ յանձնել Բեդերսպուրկի կառավարիչ Կոմս Բալէնի։

Ցաջորդ օրը Զարին բոլոր հրամանները գործադրուեցան։ Վանինքա վանք մը մտաւ, և տարին չբոլորած մեռաւ, վըշտէն ու անպատուութենէն։ Իսկ Զօրավարն անձնազոհ եղաւ, քաջաբար, յանդգնաբար մարտնչելով Նափոլէոնի Առաջնոյ դէմ մղուած Աւստերլիցի ճակատամարտին մէջ, որ Ֆրանսացիներուն համար փառքի օր մը եղաւ, և աղետալի պարտութեան օր մը՝ Բրուսիացիներուն և Ռուսներուն համար։

ՎԱՐԴԱՆ ՓԱՇԱ.
Թարգմ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ

ՎԵՐՋ